

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1985

ΑΡΙΘ. 19

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ἅγιος Διονύσιος, ὁ Ἄρεοπαγίτης. — Ἐὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Στοιχεῖα Θεομητορικῆς Λειτουργικῆς. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν ἔορτολόγιον. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Πρωτ. Νικ. Στασινοπούλου, Ἐνοριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ταξιδιωτικοὶ Ὁδηγοί. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Οἱ «νέες αἵρέσεις» στὴν Εὐρωβουλή. — Δημήτρη Φερούση, Πῶς ὁ Θεὸς μιλάει μαζί μας. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Ἁγία - Σοφία τῶν ἔθνικῶν καμῶν. — Βασ. Μουστάκη (†), Οἱ ἄθλοι τοῦ Σαμφῶν. — Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασία 3-
157 72 Ἀθῆναι, Τηλ. 77.87.978.

ΑΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ο ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ

Ἐνωριμώτερα γέγονε, διὰ σοῦ Διονύσιε, ἢ τῶν Ἀθηνῶν πανευκλεῆς Μητροπόλις, Χριστιῶ προσενέγκασα, σὲ ἀπαρχὴν παντέρων, τῷ Παμβασιλεῖ, διηνεκῶς μελωδοῦντα...».

Ἀθηναῖος καὶ βουλευτὴς, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐννιά πὸν συγκροτοῦσαν τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἦταν ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Μορφῇ, πὸν ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ πλοῦτον, δόξαν καὶ σοφία, σύγχρονος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Πείσθηκε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Παύλου, ἔγινε χριστιανὸς καὶ βαφτίσθηκε. Κι ἀπὸ τότε ὄχι μόνον καταξιώθηκε ὡς ἱεράρχης, σοφὸς καὶ ἅγιος, ἀλλὰ ἔγινε καὶ προστάτης τῆς Ἀθήνας, δίνοντας τὴ σφραγίδα καὶ τὴ χάρη του σ' αὐτὴν μέσα σιτοὺς χριστιανικοὺς αἰῶνες πὸν διέδρανον.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γ'.

Ὡς προϊῆμο τῆς ἑορτῆς τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε πρὸς πάνω, εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς « σ υ λ λ ῆ ψ ε ω ς τ ῆ ς Ἀ γ ί α ς Ἄ ν ν η ς τ ῆ ς μ η τ ρ ὸ ς τ ῆ ς Θ ε ο τ ὴ κ ο υ » (9 Δεκεμβρίου). Κατὰ τὴν ἑορτὴ αὐτὴ ἑορτάζομε τὴ σύλληψιν τῆς Μαρίας « ἐν τῇ νηδυί τῆς μητρὸς αὐτῆς Ἄννης φυσικῶς, παρὰ τὸ κατὰ τὴν παράδοσιν προκχωρημένον τῆς ἡλικίας ἀμφοτέρων τῶν γονέων»¹⁸. Ἡ ὑπαρξίς τῆς ἑορτῆς πιστοποιεῖται τὸν 8ον αἰῶνα ὑπὸ πολλῶν μαρτυριῶν. Τὸ 1166 ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς ἀπαγορεύει νὰ λειτουργοῦν τὰ δικαστήρια κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτῆ¹⁹. Ἡ σημασία τῆς ἑορτῆς ἐξαιρεται ἰδιαιτέρως σὲ κηρύγματα λ.χ. τοῦ Ἰωάννου Εὐβοίας (ἑρθότερον Εὐβοίας ἢ Εὐβοίας)²⁰, ὁ ὁποῖος ἦταν σύγχρονος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ²¹, καὶ τοῦ Γεωργίου Μητροπολίτου Νικομηδείας (Βιθυνίας) († μετὰ τὸ 880)²².

Ἀπ' τὴν Ἀνατολὴν ἡ ἑορτὴ ὡς ἀπλή ἑορτὴ τῆς «συλλήψεως τῆς Μαρίας» ἔγινε δεκτὴ στὴς ὑπὸ ἑλληνικὴ ἐπίδρασιν περιοχὰς τῆς κἀτω Ἰταλίας (9ος αἰών), στὴν Ἰρλανδίαν (πιθανῶς τὸν 9ον αἰῶνα), στὴ Νορμανδίαν καὶ στὴν Ἀγγλίαν (11ος - 12ος αἰών)²³. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἡ ἑορτὴ διαδόθηκε εὐρύτατα στὴ Δύσει, ἀφοῦ συνδέθηκε μὲ τὸ γνωστὸ ρωμαιοκαθολικὸ δόγμα περὶ «ἀσπίλου συλλήψεως»²⁴, τὸ ὁποῖο διαμορφώθηκε ἀπ' τὸν Duns Scotus²⁵. Ὁ Πάπας Σίξτος ὁ

βος, ποὺ προερχόταν ἀπ' τὸ Τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν, εἰσήγαγεν τὸ 1476 ἐπίσημως τὴν ἑορτὴν στὴν Ρώμην, ὅπου ἕως τὴν ἀποκρουόταν, καὶ διεισφόρησε γι' αὐτὴν λειτουργικὰ κείμενα, ποὺ προβάλλουν τὸ δόγμα αὐτό.

Στὸν χρόνον τοῦ πάπα Πίου τοῦ 5ου (1566-1572) ἡ ἑορτὴ διαδόθηκε σὲ ὁλόκληρην τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, πράγμα ποὺ ἐπικυρώθηκε καὶ ἐπίσημως τὸ 1708 ἀπ' τὸν πάπα Κλήμεντα τὸν 11ο. Τὸ 1863 ἔγινε στὴ Δύσει νέα ἀναμόρφωσις τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς ἑορτῆς, ἡ ὁποία μετονομάσθηκε σὲ «ἑορτὴ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως τῆς παρθένου Μαρίας», γιὰ νὰ προβάλλεται τὸ σχετικὸ ρωμαιοκαθολικὸ δόγμα, ποὺ κατὰ τὸ ἔτος 1854 ἀποκρυσταλλώθηκε καὶ διακηρύχθηκε ἐπίσημως²⁶.

Ἡ ἑορτὴ τῶν «Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου» (21 Νοεμβρίου)²⁷, κατὰ τὴν ὁποία ἑορτάζομε τὴν εἰσοδὸν τῆς Παναγίας στὸν ναὸ, στηρίζεται στὴ σχετικὴ ἀφήγησις τοῦ ἀποκρύφου Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Παναγία σὲ ἡλικία τριῶν ἐτῶν προσήχθη ὑπὸ τῶν γονέων τῆς στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων γιὰ νὰ ἀφιερωθῇ στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου²⁸. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον ἔχει θαθὺ συμβολισμό, ἑορταζόταν ἤδη πρὸ τοῦ 7ου αἰῶνος σ' ὁλόκληρην τὴν Ἀνατολὴν²⁹. Ἡ ἡμερομηνία 21 Νοεμβρίου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συσχετίζεται μὲ τὴν ἑορτὴν (μᾶλλον τῶν ἐγκαίνιων) ναοῦ, ποὺ ἀνεγέρθηκε πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου στὰ Ἱεροσόλυμα ἀπ' τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν τὸν Α' (527-565). Ὁ ναὸς αὐτὸς ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Νέα Ἐκκλησία» ἀνεγέρθηκε σὲ ρυθμὸ μεγαλοπρεποῦς βασιλικῆς στὴ νότια πλευρὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

«Τὰ ἐγκαίνια τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Ἐκκλησίας ἐτετέσθησαν τὸ 543. Σὺν τῇ παρῶδῳ τοῦ χρόνου

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 226 τοῦ ὑπ' ἀρ. 17-18 τεύχους.

18. Ἰω. Ὁρ. Καλογήρου, ἔνθ' ἄνωτ.

19. Η. — J. Schulz, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 67.

20. Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου «Εὐβοίας», Λόγος εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, Migne Ἐ.Π. τόμ. 96, στ. 1459-1500.

21. Γιὰ τὸν μὴ πολὺ γνωστὸ Ἰωάννη «Εὐβοίας» βλ. Δ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθήναι, 1930, σ. 542. Η. — G. Beck, Kircher und theologische Litatur im byzantinischen Reich, München 1959, σ. 502 ἐξ. J. M. Hoek, Johannes v. Euböia, ἐν Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 5 (1960), σ. 502 ἐξ.

22. Γεωργίου Μητροπολίτου Νικομηδείας, Λόγος α' εἰς τὸν χρηματισμὸν τῆς συλλήψεως τῆς ἁγίας Θεοτόκου· λόγος β', ἐγκώμιον εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἄννης, τῆς μητρὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· λόγος γ' εἰς τὴν σύλληψιν καὶ ἀπὸτεξιν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας; Migne Ἐ.Π. τόμ. 100, στ. 1336-1353· 1353-1376· 1376-1400. Γιὰ τὸν Γεώργιον Νικομηδείαν ἰδὲ Στυλ. Παπαδοπούλου, Γεώργιος ὁ μητροπολίτης τῆς ἐν Βιθυνίαν Νικομηδείας, Ὁρ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 4 (1964), σ. 463. Η. — G. Beck, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 542 ἐξ. B. Kötter, Georgios Metropolit v. Nikomedia, ἐν Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 4 (1960), σ. 705.

23. Joseph Lechner, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 177. Η. — J. Schulz, ἔνθ' ἄνωτ.

24. Γιὰ τὸ δόγμα αὐτὸ βλ. Παναγιώτου Ν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμ. 2, Ἀθήναι, 1959, σ. 212-213.

25. B. Capelle, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 301.

26. Η. — J. Schulz, ἔνθ' ἄνωτ., Joseph Lechner, ἔνθ' ἄνωτ., B. Capelle, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 302.

27. Γιὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Εἰσοδίων βλ. λεπτομερῶς Ἰωάννου Ε. Ἀναστασίου, Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου — Ἡ ἱστορία, ἡ εἰκονογραφία καὶ ἡ ὑμνογραφία τῆς ἑορτῆς, Θεσσαλονίκη 1959.

28. B. Capelle, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 299. Η. — J. Schulz, ἔνθ' ἄνωτ. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἀποκρύφου Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου καὶ τίς συνηρητέμενες πρὸς αὐτὸ σχετικῆς παραδόσεις οἱ γονεῖς τῆς Θεοτόκου Ἰωακείμ καὶ Ἄννα μὲ συνοδείαν λαμπαδηφόρων παρθένων μετέβησαν στὸν Ναὸ καὶ παρέδωκαν αὐτὴν στοὺς ἱερεῖς, γιὰ νὰ ἀνατραφῇ στὸ περιβάλλον τοῦ Ναοῦ. Ἡ Παρθένος Μαρία παραμένοντας ἐκεῖ, ἡσχολεῖτο μὲ τὴν μελέτη τῆς Π. Διαθήκης, τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν προσευχὴν, ἐνῶ δεχόταν τὴν τροφὴν τῆς ἀπ' τὸ χερὶ ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος τὴν προσεκόμιζε καθημερινά. Ὅταν ἐφθάσε σὲ ἡλικίαν δώδεκα ἐτῶν, παραδόθηκε ἀπ' τοὺς ἱερεῖς κατόπιν σημείου στὸν Ἰωσήφ πρὸς φύλαξιν καὶ ἔχι γιὰ νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ (Ἰω. Ε. Ἀναστασίου, Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, Ὁρ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 5 (1964) σ. 452).

29. B. Capelle, αὐτόθι.

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

III. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

1. ΤΟ ΕΞ ΟΥΡΑΝΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

«Χαῖρε, Κεχαριτωμένη».

Εἰς τὰς εἰκονογραφίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ παρουσιάζεται ὁ ἀρχάγγελος προσφέρων συμβολικῶς ἕνα ἄνθος πρὸς τὴν Παναγίαν Παρθένον. Ὁ συμβολισμὸς εἶναι σαφής. Τὸ εὐώδες κρίνον συμβολίζει τὴν εὐωδίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος τῆς Παρθένου.

Οἱ ἱεροὶ ὕμνογράφοι τῆς ἐορτῆς θεωροῦν τὸν Γαβριὴλ κρατοῦντα, οὕτως εἰπεῖν, ὀλόκληρον ἀνοδοέσμην ἀπὸ εὐώδη ἄνθη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς μίαν ἀρετὴν, πρὸς μίαν χάριν τῆς «Κεχαριτωμένης» Κόρης τῆς Ναζαρέτ.

«Χαῖρε, Κεχαριτωμένη». Ἴδου ὁ ἀρχαγγελικὸς χαιρετισμὸς. Οὐράνιον ἐγκώμιον τῆς Παναγίας καὶ Ὑπεραγίας, τῆς ἐκλεκτῆς καὶ τετιμημένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως θὰ ἐξηγήσῃ, κατὰ μίμησιν τῶν ἱερῶν ὕμνογράφων, ἡ παροῦσα ὁμιλία.

1. «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη». Πολλὰ ἐγκώμια καὶ ἔπαινοι, διὰ πολλοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔχουν ἀκουσθῆ καὶ ἀκούονται συνεχῶς.

Καιμμία ὅμως σύγκρισις πρὸς τὸ ἐγκώμιον ποῦ ἠκούσθη, ὅταν «ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς Παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ὃ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Παρθένου Μαριὰμ» (Λουκ. α' 26-27).

Ποῦ ἔγκειται ἡ ἀσύγκριτος ὑπεροχὴ τοῦ ἐγκωμιασμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου; Ἐγκείται, πρῶτον, εἰς τὴν προσέλευσιν.

Δὲν προέρχεται ἐκ τῆς γῆς ἢ ἐξ ἀνθρώπων ὁ χαι-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 213 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15-16 τεύχους.

ὁ γὰρ οὗτος, ἔνεκα τῆς θέσεώς του, συνευδάσθη μετὰ τῆς διηγῆσεως τοῦ Πρωτευαγγελίου καὶ ἡ κατ' ἔτος τελουμένη ἐορτὴ τῶν ἐγκαινίων ὑποκατεστάθη ὑπὸ τῆς ἀναπτυχθείσης ἐορτῆς τῶν Εἰσοδίων»³⁰.

(Συνεχίζεται)

30. Ἰω. Ε. Ἀναστασίου, ἐνθ' ἄνωτ.

ρετισμὸς. Ἀλλὰ «ἄγγελος πρωτοστάτης οὐρανότη ἐν ἐπέμφθη εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῃ τὸ χαῖρε». Ὅχι ὑπασπιστῆς ἐπιγείου ἄρχοντος — ὁσονδήποτε ἐνδόξου καὶ ἰσχυροῦ — ἀλλ' ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένος ἀρχάγγελος εἶναι ὁ κομιστῆς τοῦ μεγάλου μηνύματος. Ἐχει ἐκ Θεοῦ τὴν ἐντολὴν ὁ οὐράνιος αὐτὸς διαγγελεὺς νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν Παναγίαν, ἐν συνεχείᾳ τοῦ «Χαῖρε, Κεχαριτωμένη», καὶ τὸ «Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί» νὰ ἀναγγεῖλῃ δηλ. τὴν μεγάλην εὐλογίαν ποῦ ἐπεφύλαξεν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον, νὰ στείλῃ τὸν Υἱόν Του Σωτῆρα τοῦ κόσμου, καὶ ὄργανον καὶ φορέα αὐτῆς τῆς εὐλογίας ἐπέλεξε, μεταξὺ ὄλων τῶν γυναικῶν («ἐν γυναιξί»), τὴν Παρθένον Μαρίαν, ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν ὑπ' Αὐτοῦ «εὐλογημένην» ὑπαρξίν ἐν τῷ κόσμῳ.

Φέρει λοιπὸν τὴν σφραγίδα καὶ τὸ κύρος τῆς αὐθεντίας τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ὁ ἀρχαγγελικὸς λόγος. Ἀπὸ τὰ ἀρχαγγελικὰ χεῖλη ἀκουόμενον τὸ «χαῖρε, Κεχαριτωμένη» ἀποτελεῖ τὴν ἐγκυροτέραν ἀναγνώρισιν τῆς ἐξόχως καὶ «ἐξαιρέτως» ἐκλεκτῆς προσωπικότητος τῆς Παναγίας Παρθένου.

Ἐὰν θεωρῆται ἐπίσημος κάποια πιστοποίησις ποῦ φέρεται ὑπογραφὴν ὑψηλοῦ προσώπου, ποῖα ἐγκυροτέρα ἀναγνώρισις δύναται νὰ υπάρξῃ ἀπὸ ἐκείνην ποῦ ἐξαγγέλλει διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Του αὐτὸς ὁ Θεός;

Πόσοι ὅμως ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται νὰ εἶναι εὐάρεστοι «ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ τοῖς δικαίωμασι Κυρίου ἡμεμῶν;» (Λουκ. α' 6).

Αὐτὸ πάντως μᾶς διδάσκει διὰ τοῦ παραδείγματός Της ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Νὰ μᾶς ἐνδιαφέρῃ πρωτίτως τί θὰ εἴπῃ δι' ἡμᾶς ὁ Θεός — καὶ ὄχι ὁ κόσμος.

2. Εἰς τὴν Παναγίαν Παρθένον ὁ Θεὸς ἔκανε, διὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μίαν ἐξαίρετικὴν διάκρισιν. Αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερον ἀξιοπρόσεκτον σημεῖον ἐν προκειμένῳ.

Διὰ μέσου τῶν αἰώνων τόσαι ἀπόγονοι τῆς Εὐδᾶς ἐγεννήθησαν ἀνά τὴν οἰκουμένην. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν συγχρόνων τῆς ἁγίας Παρθένου, πλείστα γυναῖκες ἀνά τὸν κόσμον ὑπῆρχον, μὲ προσόντα θεωρούμενα σπουδαῖα καὶ ἐξαιρετα.

Υπήρχον ἡγεμονίδες καὶ ἀριστοκράτιδες, διακρι-

νόμηναι διὰ τὴν ὑψηλὴν καταγωγὴν καὶ τὴν περίοπτον κοινωνικὴν θέσιν των.

Ἰπῆρχον γυναῖκες σοφαὶ καὶ μορφομενάι, θαυμαζόμεναι διὰ τὰ ἔξοχα πνευματικὰ τάλαντα ποῦ διέθετον.

Ἰπῆρχον πλούσιαι καὶ ἐπιφανεῖς κατὰ κόσμον, περιζήτητοι θεωρούμεναι καὶ προνομιούχοι ὡς νόμφαι καὶ ὡς πρόσωπα μεγάλης ἐπιρροῆς.

Καμμία ὅμως ἀπὸ αὐτὰς δὲν εἶχε τὰ ἐξαιρετικὰ ἠθικὰ προσόντα τῆς Παρθένου Μαρίας. Τὴν τελειοτάτην ἀρετὴν καὶ τὴν ἀσύγκριτον ἀγιότητα.

Διὰ τοῦτο εἰς Αὐτὴν καὶ μόνην ἐπεφύλαξεν ὁ Θεὸς τὴν μοναδικὴν τιμὴν, νὰ γίνῃ Θεοτόκος. Νὰ γεννήσῃ ὡς ἄνθρωπον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Τὸν ἀγαπητόμενον Μεσσίαν καὶ λυτρωτὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὸν Θεάνθρωπον καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Καὶ πάλιν θὰ πρέπει νὰ διερωτηθῶμεν φροντίζομεν διὰ τὴν ἀρετὴν, ἣτις ἔχει τόσην ἀξίαν καὶ σημασίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;

Ποῖος ἄρα γέ εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ἰδικῆς μας ἀρετῆς; Μὴ λησμονῶμεν ποτε ὅτι αὐτὸ τὸ ἠθικὸν κεφάλαιον «ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ π ο λ υ τ ε λ ἔ ς» (Α' Πέτρ. γ' 4).

3. Ἐνα ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὴν κ λ ἦ σ ι ν εἰς τὴν ὁποίαν ἐκλήθη ἡ Παρθένος.

Ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνῃ τὸ ὄργανον τῆς ἐκπληρώσεως τῆς προαιωνίου «βουλῆς» Του διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅπως ψάλλει ὁ ἱερὸς ὕμνος: «βουλὴν προαιώνιον ἀποκαλύπτων Σοί, Κόρη, Γαβριὴλ ἐφέστηκε...».

Θεωρεῖται τιμητικόν, ἐὰν εἰς τὰς μεγάλας καὶ σοβαράς ὑποθέσεις, ποῦ ἀφοροῦν εἰς τὰ κράτη καὶ τοὺς λαοὺς, χρησιμοποιοῦθῃ κάποιον πρόσωπον, διὰ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν αἰσίαν διεξαγωγὴν καὶ ἔκδοσιν αὐτῶν.

Πόσω μᾶλλον ὅμως εἶναι ἀπροσμέτρητον τὸ ὕψος τῆς τιμῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν Ὅποιαν ἐκάλεσεν ὁ Ἰψίστος Θεὸς νὰ συμπράξῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς θείας Του οἰκονομίας, διὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ὡς «μόνη Θεοτόκος»;

Καὶ πῶς νὰ μὴ ψάλλῃ πρὸς Αὐτὴν ὁ πιστὸς λαὸς τοῦ Κυρίου «Αἱ γενεαὶ πᾶσαι μακαρίζομέναι σε τὴν μόνην Θεοτόκον»;

Δι' αὐτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οἰκονομηθεῖσαν συμμετοχὴν Τῆς εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, «προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων» (Α' Πέτρ. α' 20), διὰ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, ἡ δόξα Τῆς εἶναι μοναδική.

Εἶναι ἡ Δέσποινα τοῦ κόσμου.

Ἡ βασίλισσα τῶν ἀγγέλων.

Ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ «Κ ε χ α ρ ι τ ω μ ἔ ν η».

2. Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

«Ἐὰν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅπως ἐλεύθεροι ἔσσηθε». (Ἰω. η' 36).

Ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α! Εἶναι ἡ λέξις ποῦ περικλείει τὸ βαθύ νόημα τῆς μεγάλης μας Ἐθνικῆς ἑορτῆς. Ἐ-

λευθερία! «Ἄ π ὄ τ ἄ κ ὀ κ α λ α ῖ γ α λ μ ἔ ν η τ ὠ ν Ἐ λ λ ἦ γ ω ν τ ἄ ἱ ε ρ ἄ». Αὐτὴ ἦτο τὸ ἰσχυρὸν κίνητρον καὶ τὸ μεγάλο ἰδανικὸν τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ '21. Αὐτὴ ἐγυγάντωσε πάντοτε τὸν ἠρωισμόν τῶν γενναίων προμάχων τοῦ Ἔθνους εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἐποποιίας τοῦ λαοῦ μας.

* * *

Διότι εἶναι θ ε ἰ ο ν δ ὠ ρ ο ν ἡ ἐλευθερία. Ὁ Δημιουργὸς μᾶς ἐπλασε ἐλεύθερα ὄντα. Μᾶς ἐπρόκισε μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ γνώρισμα, ὅταν μᾶς ἐδημιούργησε «κατ' εἰκόνα» Του.

Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἐνὸς τέτοιου θείου δωρήματος, ὅπως ἡ ἐλευθερία, οἱ ἄνθρωποι ἀποδεικνύονται πολὺ συχνὰ ἀνάξιτοι διαχειρισταί.

Καὶ ὁ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ἤδη αὐτὸ τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον ζεῦγος ὠδηγήθη εἰς ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἔκαμε κακὴν χρῆσιν αὐτῆς. Ἐπίστευσε τὴν διαβολικὴν εἰσήγησιν, ὅτι ἐλευθερία σημαίνει χειραφέτησιν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ κάθε ἀνώτερον κύρος, καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐντολάς Του. Καὶ ἔτσι ὁ ἐλεύθερος πλασθεὶς ἄνθρωπος, κάμνων χρῆσιν, ἢ μᾶλλον κατάχρησιν τῆς ἐλευθερίας του, παρέδῃ ρητὸν παιδαγωγικὸν ὄρον ποῦ εἶχε θέσει εἰς αὐτὸν ὁ Δημιουργὸς καὶ ἐσημειώθη τοιοῦτοτρόπως ἡ ὀνομασθεῖσα π ρ ο π α τ ο ρ ι κ ἡ ἄ μ α ρ τ ί α.

Ἀποροῦν καὶ ἐκπλήττονται πολλοί, πῶς ἡ παράβασίς μιᾶς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἡ βρώσις τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς ζήτημα σοβαρώτατον, ποῦ ἔχει τόσον ὀδυνηρὰς συνεπειὰς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ὅμως, ὅταν σκεφθῇ κανεὶς ὅτι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς παραβάσεως αὐτῆς εἶναι μία ἐπανάστασις τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ Θεοῦ, μία ἀνταρσία, μία τάσις πρὸς χειραφέτησιν τοῦ μικροῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Ἰψίστου Δημιουργοῦ αὐτοῦ, θὰ κατανοήσῃ ἀσφαλῶς ὅτι πράγματι αὐτὴ ἡ παράβασίς καὶ ἡ παρακοὴ ἀπετέλεσε τὴν ρίζαν ὅλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ἐσωρεύθησαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ μετέβαλαν τὴν παραδεισιακὴν τῶν κατὰστασιν εἰς ζοφερὰν κοιλίαν κλαυθμῶνος.

Οἱ αἰῶνες κυλοῦν. Καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν συνεπειῶν τῆς ἀνταρσίας ἐκείνης, βαδίζει ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ χειρότερον. Καί, ἐὰν πάλιν δὲν ἐπενέβαινε ὁ Θεός, ὁ κατήφορος τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἐσυνεχίζετο, καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος νὰ λυτρωθῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀποχαλινωμένης ζωῆς του.

* * *

Ἦλθε ὅμως νέα ἐποχὴ. Ὁ οὐρανὸς ἔλεσε τὴν γῆν. Ὁ Θεὸς σπλαγγνίζεται τοὺς ἀνθρώπους. Μήνυμα «εὐαγγελισμοῦ» κομίζει ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ. Ἡ παναγία Κόρη τῆς Ναζαρέτ θὰ γίνῃ ἡ γέφυρα, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν ὁ Θεός, ὡς ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἔλθῃ ὁ Σωτῆρ καὶ Λυτρωτής. «Ἄ ὑ τ ὸ ς γ ἄ ρ σ ῶ σ ε ι τ ὸ ν λ α ὸ ν Ἀ ὑ τ ο ῦ ἄ π ὸ τ ὠ ν ἄ μ α ρ τ ι ὠ ν α ὑ τ ὠ ν». Μὲ τὴν διδασκαλίαν Του πρῶτον, καὶ μὲ τὴν μεγάλην Θυσίαν Του ἔπειτα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, θὰ ἀνοίξῃ ἕκ νέου τὸν (ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 255)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 228 τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Ὅταν ἐπεκράτησε τὸ μοναχικὸ τυπικὸ καὶ στὶς ἐνορίες, ἀσφαλῶς θὰ διαβαζόταν διπλὲς περικοπές, ὅπως δείχνει καὶ ἡ σημερινή πράξις τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν. Πότε καὶ γιατί περιορίσθηκε ἡ ἀνάγνωσις σὲ ἓνα μόνο ζευγὸς ἀναγνωσμάτων δὲν μπορούμε μὲ ἀκρίβεια νὰ γνωρίζουμε. Ἀσφαλῶς αὐτὸ ἔγινε κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ ἐνταχθῆ στὴν ὅλη προσπάθεια τῆς μείωσης τοῦ μήκους τῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς προσαρμογῆς τους στὶς δυνατότητες τῶν πιστῶν ποὺ ζοῦσαν στὸν κόσμον, ὅταν μάλιστα ἐπεκράτησε νὰ τελεῖται ἡ θεία λειτουργία συναπτὰ μὲ τὸν ὄρθρον. Στὴν πρώτη φάσι οἱ περικοπές τῶν ἀκολουθιῶν ἔγιναν εἰς ἄλλο τὸ διδλικὸ στοιχείον (καθίσματα Φαλτηρίου, ψαλμοὶ λυχνικοῦ καὶ αἶνων, στιχολογία τῶν ὠδῶν, ἀναγνώσματα Παλαιᾶς Διαθήκης τῶν ἐσπερινῶν τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου). Ἀργότερα ἐπεξετάθησαν καὶ στὴν ὑμνογραφία (ὠδὲς τῶν κανόνων, ἀντίφωνα τῆς θ. λειτουργίας). Στὴν πρώτη φάσι τῶν προσαρμογῶν θὰ πρέπει νὰ ἄρχισε καὶ ἡ παράλειψις τῶν διπλῶν ἀναγνωσμάτων στὴ θεία λειτουργία, ποὺ τελικὰ καὶ ἐπεκράτησε.

Σὲ προηγούμενη ἀπάντησι σημειώσαμε πὼς δὲν εἶναι εὐκόλη ἡ ἐπιστροφή στὸ παλαιότερον σύστημα τῆς ἀναγνώσεως διπλῶν ἀναγνωσμάτων κατὰ τὴ θεία λειτουργία, ἴσως καὶ ὄχι εὐκτεῖα, ἀν πρόκειται νὰ ἐπαυλαμβάνονται κάθε φορὰ οἱ ἴδιες περικοπές τοῦ Μηηνολογίου. Σὲ ὁρισμένες ἑμμεσὲς κατ' ἐξαιρέσειν σοβαρὲς περιπτώσεις, καὶ συγκεκριμένως ὅταν ἡ ἀποστολικὴ ἢ ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀναφέρονται στὸ ἑορταζόμενον γεγονός, θὰ ἔπρεπε νὰ λέγονται διπλὰ ἀναγνώσματα. Τέτοιες ἀκριβῶς περιπτώσεις εἶναι καὶ οἱ ἑορτὲς τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅταν συμπίπτουν μὲ Κυριακὲς τοῦ Τριωδίου. Ἴσως τὸ ἴδιον κατὰ δεύτερον λόγον θὰ μπορούσε νὰ γίνεται καὶ σ' ὅλες τὶς Κυριακὲς ποὺ συμπίπτουν μὲ τὶς θεομητορικὲς ἑορτὲς καὶ τὶς ἑορτὲς ποὺ μνημονεῖται ἡ § 42 τῆς προθεωρίας τοῦ «Τυπικοῦ», ἀν μὴ καὶ σὲ ναοὺς ποὺ τιμῶνται στὴ μνήμη ὁρισμένων ἁγίων, ὅταν ὁ ἑορτασμός αὐτὸς συμπίπτει μὲ Κυριακὴν. Αὐτὸ θὰ ἀπλοποιούσε, πρὸς τὸ ὀρθότερον καὶ παραδοσιακότερον μάλιστα, τὶς σχετικὲς περίπλοκες διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ καὶ θὰ μείωνε καὶ τὰ ἐνδεχόμενα λάθη ποὺ γίνονται στὴν ἐφαρμογὴ τους.

Ἄ λ λ η λ ο γ ρ α φ ἰ α.

Αἰδεσμι. Κ. Μ π α λ ω μ έ ν ο ν. Γιά τὸ ἀν εἶναι ὀρθὸ νὰ λέγεται τὸ «Ἰ π ε ρ α γ ἰ α Θε ο

τ ὁ κ ε, σ ῶ σ ο ν ἡ μ ᾶ ς» ὡς πρόφαλλον στὰ τροπάρια τῶν παρακλητικῶν κανόνων ἢ σὲ ἄλλες περιπτώσεις γράψαμε ἀναλυτικὰ στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 285 ἐρώτησι, ὅπου παραπέμφαμε καὶ στὸ ἄρθρον τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου π. Ἐ π ι φ α ν ἰ ο υ Θε ο δ ω ρ ο π ο ὕ λ ο υ, «Πρέπει νὰ ἀποβληθῆ τὸ Ὑπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ «Ἐνορία», τ. Π' (1958), σελ. 121-122. Ἡ ἐπίκλησις αὐτὴ πρὸς τὴν ὑπεραγία Θεοτόκον («σῶσον ἡμᾶς») ἀπαντᾷ πολὺ συχνὰ στὴν ἱερὴ ὑμνογραφία καὶ στοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἔχει τίποτα τὸ δογματικῶς ἐπιλήψιμον. Γιά τὴ θέσι τῆς Παναγίας στὸ ἔργο τῆς σωτηρίας μπορεῖτε νὰ διαβάσετε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σχετικὰ κεφάλαια τῆς δογματικῆς καὶ ἔργα εἰδικῶν καθηγητῶν, ὅπως τῶν κ.κ. Ἰ. Κ α λ ο γ ἡ ρ ο υ, «Μαρία ἡ ἀειπάρθενος Θεοτόκος κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν» καὶ Μ. Φ α ρ ἄ ν τ ο υ, «Ἡ θέσις καὶ ἡ σημασία τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ζωὴν» στὸ περιοδικὸ «Θεολογία», τ. 44 (1973), σελ. 136-156. Λόγον Πατέρων γιά τὴν Θεοτόκον ἔχουν προσφάτως ἐκδοθῆ τοῦ ὁσίου Ν ι κ ο λ ἄ ο υ Κ α β ἄ σ ι λ α («Ἡ Θεομήτωρ» κείμενο-εἰσαγωγή-νεοελληνικὴ ἀπόδοσις-σχόλια Π α ν α γ ἰ ῶ τ ο υ Ν έ λ λ α, Ἀθῆναι 1968) καὶ τοῦ ἁγίου Ἰ ω ἄ ν ν ο υ τ ο ὦ Δ α μ α σ κ η ν ο ὦ («Ἡ Θεοτόκος» κείμενο-εἰσαγωγή-σχόλια ἱερομονάχου Ἀ θ α ν α σ ἰ ο υ Γ ι έ δ τ ι τ ς, Ἀθῆναι 1970). Γιά τὴν τιμὴ τῆς Παναγίας καὶ τὶς ἀπεικονίσεις της ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν τέχνην βλέπε τὸ ὀγκῶδες διδλίκον τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κ α λ ο κ ὺ ρ η, «Ἡ Θεοτόκος εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως», Θεσσαλονίκη 1972.

—Αἰδεσμι. Ν. Δ. Σ. Γιά τὸ ἀν πρέπει ὁ ἅγιος ἄρτος νὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν ἁγία τράπεζα στὴν πρόθεσι καὶ νὰ γίνεταί ἡ «προσκομιδῆ» κατὰ τὴν ψ α λ μ ῶ δ ἰ α τ ο ὦ σ τ ἰ χ ο υ 2 τ ο ὦ 133 ο υ ψ α λ μ ο ὦ σ τ ἠ ν Π ρ ο η γ ἰ α σ μ έ ν η γ ρ ἄ ψ α μ ε ἐκτενῶς στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 229 ἐρώτησι. Κατὰ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀρχαιοπρεπῆ τάξι, ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ ἀπὸ τὴν «Ἐριμνεῖα τῆς θείας λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων» ποὺ ἀποδίδεται στὸν ἅγιον Θε ο δ ω ρ ο Σ τ ο υ δ ἰ τ η ἢ μεταφορὰ τοῦ ἁγίου ἄρτου γίνεται κατὰ τὴν ψαλμωδία (σήμερον κατὰ τὴν ἀνάγνωσι) τοῦ καθίσματος τοῦ Φαλτηρίου. Ἡ φράσις «ἐν ταῖς νυξίν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια» δὲν ἔχει καμμίαν σχέσι μὲ τὰ τελούμενα. Ἐκτὸς αὐτοῦ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ καθίσματος

ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Χρονικόν - Είσηγήσεις - Συμπέρασμα
Θεολογικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
Θεολόγου Καθηγητοῦ

Δευτέρα ἡμέρα

Αἱ ἐργασίαι τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Συνεδρίου ἤρ-
χισαν μετ' Ἀρχιερατικῆν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῇ Ἱερῇ
Ναῶ Ἁγίου Γεωργίου Ἀμαλιάδος τῇ συμμετοχῇ τῶν
θεολόγων κληρικῶν, τῶν συνέδρων καὶ τοῦ πληρώμα-
τος τῆς ἐνορίας, καθ' ἣν ἐψάλεν ἐμμελέστατα ἡ πολυ-
μελὴς μικτὴ χορωδία τῆς πόλεως ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν
τοῦ Θεολόγου - Καθηγητοῦ κ. Θεοδώρου Δημακοπού-
λου.

Περὶ τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας — καθ' ἣν ὠμί-
λησεν ὁ Ἀρχιερεὺς — ἐψάλη τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον ὑ-
πὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν ὄλων τῶν δωρητῶν καὶ
εὐεργετῶν, τῶν εὐαγῶν καθιδρυμάτων τῆς πίστεως ἡ-
μῶν καθὼς καὶ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ θρησκευτικοῦ Συλλό-
γου τῆς πόλεως Ἀμαλιάδος «Ἡ θεία οἰκοδομή», εἰς τὴν
ἐπιβλητικῆν αἶθουσαν τοῦ ὁποίου περὶ ὥραν 11 π.μ. ὁ
π. Γεώργιος Μεταλληνὸς - Ἐπίκουρος Κα-
θηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθη-
νῶν, εἰσηγήθη τὸ θέμα: «Ἐκκλησιολογικὴ θεώρησις τῆς
ἐνορίας στὴν ἱστορίαν καὶ τὸ παρόν».

Τὴν ἀνωτέρω εἰσηγήσιν ἠκροάσθησαν ἅπαντες μετ'
ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος. Ἐπηκολούθη-
σεν καὶ εἰς αὐτὴν συζήτησις πρῶτ' καὶ ἀπόγευμα, συμ-
φώνως τῇ προγράμματι.

Παραθέτω ἐπιγραμματικὰ τὰ κύρια σημεῖα καὶ συμ-
περάσματα ποὺ κατέληξεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ σπου-
δαίας σημασίας τούτου θέματος.

1. Ἡ ἐνορία εἶναι Νοσοκομεῖον, ὅλη ἡ Ἐκκλησία
εἶναι Νοσοκομεῖον. «Πνευματικὸν Ἰατρεῖον». Οἱ ἐνορι-
ται εἶναι ἄνθρωποι ποὺ ζητοῦν τὸν ποιμένα τους, ἄν-
θρωποι ποὺ διψᾶνε ὄχι μόνον σωματικὴν γιαντροειὰ ἀλλὰ
καὶ ψυχικὴ σωτηρίαν. Λαὸς φτωχὸς καὶ ταλαιπωρημέ-
νος μετὰ πολλὰς ἀνάγκας ποὺ θεραπεύονται μετὰ προσωπι-
κὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἐπαφὴν τοῦ ποιμένου. Παράδειγμα

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 235 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

τος καὶ ὁ ἱερεὺς δὲν ἔχει ἄνεσι χρόνου γιὰ νὰ μετα-
φέρῃ τὸν ἅγιον ἄρτο, νὰ κἀνῃ τὴν ἔνωσιν, νὰ καλύψῃ
καὶ νὰ θυμιάσῃ τὰ ἅγια. Γράφαμε τότε: «ἡ λειτουρ-
γικὴ μας παράδοσις εἶναι τόσο πλουσία, ὥστε δὲν
χρειάζεται νὰ κἀνωμε ἐφευρέσεις γιὰ νὰ τὴν ἐξωραϊ-
σομε. Αὐτὲς καὶ σύγχυσι δημιουργοῦν καὶ στὴν πα-
ράδοσί μας προσκρούουν καὶ στὴν πράξι τίς περισσό-
τερες φορὲς ἀποδεικνύονται ἀδόκιμες καὶ γι' αὐτὸ θνη-
σιγενεῖς».

246

τὸ «ἄγγιγμα» τῆς αἱμορροούσης (Λουκ. γ' 41-56) γυ-
ναϊκός.

Ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ «ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐ-
τὸν» σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ παζαρεύομε τὴν ὁσὴ-
θεία ποὺ ἡμποροῦμε νὰ δώσομε· ὁ ἐφημέριος δὲν πρέ-
πει νὰ περιορίζεται εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλη-
μάτων τὰ ὅποια τρόπον τινὰ ἔρχονται πρὸς αὐτόν, μάλ-
λον ὀφείλει πρῶτος νὰ ἀναζητᾷ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην
τῆς συμπαραστάσεώς του καὶ τῆς ποιμαντικῆς φροντί-
δος του.

«Πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως οὗ εὑρῇ αὐτό»
(Λουκ. ιε' 4). Ἡ λυτρωτικὴ (σωματικὴ - ψυχικὴ)
φροντίδα μας πρέπει νὰ εἶναι τὸ πρῶτιστον. Τὸ «ζητη-
σαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς» (Λουκ. ιθ' 10) καὶ «οἱ
κακῶς πάσχοντες» δὲν εἶναι ὁ ποιμαντικὸς προσανατο-
λισμὸς τοῦ ἐφημερίου - ποιμένου.

2. Ἡ σύστασις τοῦ Ἀπ. Παύλου «εὐκαιρῶς - ἀκαι-
ρῶς» (Β' Τιμ. δ' 2) θέλει νὰ ἐξάρῃ τὸν ἐπιβαλλόμε-
νον ζῆλον κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου,
ἀποκλείει κάθε ράθυμον διάθεσιν τοῦ ποιμένου, ἐφ' οὗ
τὸ ἔργον του χαρακτηρίζεται ὡς «πάλη», ὡς «στρα-
τεία» καὶ «ἀγών».

3. Σκοπὸς τοῦ ποιμένου δὲν εἶναι νὰ τὸν ἀγαποῦν
καὶ νὰ τὸν λατρεύουν οἱ χριστιανοί, ἀλλὰ «διὰ τοῦ ποι-
μένου» ν' ἀγαπήσουν αὐτοὶ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ μορφο-
θῇ Χριστὸς ἐν ταῖς καρδίαις των.

4. Ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν τοὺς ποιμένας ν' ἀγαποῦν τὸν
πεπιστευμένον λαὸν του μετὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνην ποὺ
εἶναι καρπὸς τοῦ ἁγ. Πνεύματος (Γαλ. ε' 22). Ἡ ἀ-
νωτέρω θέσις ἀποτελεῖ «Κανόνα» εἰς τὴν περίπλοκην καὶ
πολυδιάστατην διαποίμανσιν τῶν πιστῶν.

5. Ὁ λαὸς δὲν φατριάζει καὶ δὲν χωρίζεται μόνος
του, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῶν ποιμένων. Προσοχή, λοιπόν,
εἰς τὸ μεγάλο ζήτημα διατηρήσεως τῆς ἐνότητος τῶν
πιστῶν.

6. Οἱ ποιμένες ποὺ ἔχουν τὴν αἴσθησιν τῆς ἀγιό-
τητός των καὶ διεκδικοῦν διὰ τὸν ἑαυτῶν των τὸ «ἀλά-
θητον», εἶναι ἡ μεγαλύτερη συμφορὰ δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς
ἐνορίτας.

7. Οἱ Ἅγιοι δὲν τὸ ξέρουν ὅτι εἶναι ἅγιοι, ἀλλὰ
διακατέχονται ἀπὸ τὸν φόβον ὅτι εἶναι ἁμαρτωλοί.

8. Διὰ τοῦτο οἱ ἐφημέριοι πρέπει νὰ ἔχουν «μόνι-
μα» τὴν συνείδησιν ὅτι εἶναι ἁμαρτωλοί, πὼς ἔχουν
ἔνοχον συνείδησιν καὶ βαρεῖα ψυχὴ καὶ νὰ ζητοῦν τὴν

συνεχῆ ἴσασιν ἀπὸ τὸν Ἀρχίατρον Χριστόν. Ἔτσι γίνε-
ται ἀγωνιστῆς τοῦ πνεύματος ὅπως ὁ Ἀσκητής.

9. Νὰ εἶναι διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν των καὶ γὰ προσ-
εύχωνται τὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ «Κύριε φώ-
τισόν μου τὸ σκότος».

10. Μὲ τὴν συναίσθησιν ὅτι δὲν εἶναι «σκευὸς ἐκ-
λογῆς» ἀλλ' «ἀτιμίας» καὶ μὲ τὴν προσευχὴν τοῦ Τε-
λώνου «ὁ Θεὸς ἰάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» ἀνοίγει ἡ
θύρα διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ τὸν
φωτισμὸν τοῦ ὁποίου προχωρεῖ εἰς τὴν κάθαρσιν, τὸν
ἀγιασμόν, τὴν θέωσιν καὶ γίνεται πλέον φορεὺς ἀγιο-
πνευματικῶν χαρισμάτων.

11. Μόνον μὲ τὸ φρόνημα αὐτὸ ποῦ ἦτο συνείδησις
ὄλων τῶν ἁγίων, ξεπερνᾷ καὶ υπερβαίνει θεσμούς, βλέ-
πει τοὺς ἐνορίτας του μόνον ὡς πρόσωπα καὶ τὰ ἀξιώ-
ματά του (ἀγιαστικὸ - διδακτικὸ - βασιλικὸ) ὡς διακο-
νήματα.

12. Οἱ Ἅγιοί μας ἂν κι ἔχουν ἀπτά δείγματα τῆς
ἐνοικήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὀμιλοῦν συνεχῶς διὰ
τὴν ἀσθeneiάν τους καὶ διὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ
ὁποίου ἐξαρτοῦν τὴν σωτηρίαν τους.

13. Ἡ αἰτία κι ἡ δύναμις τῆς σωτηρίας μας εἶναι
τὸ θεῖο ἔλεος· ὁ ἐφημέριος εἰς τὸ δύσκολον ἔργον του
πρέπει γὰ πεισθῆ ὅτι δίπλα του καὶ ἐνώπιόν του ἔχει
«τὸν δυνάμενον σώζειν» (Ἐβρ. ε' 7).

14. Ὁ λόγος τοῦ Τελώνη ποῦ μπῆκε εἰς τὴν λα-
τρείαν μας ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Πατέρας μας καὶ ἔχει
τὸ ἴδιο περιεχόμενον μὲ τὴν «εὐχὴ» τοῦ Κ.Η.Ι.Χ. «Κύ-
ριε Ἰησοῦ Χριστέ, Ἰῆε τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με» σημαίνει:
α) ἐνθύμησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ β) αἰσθησιν τῆς
παρουσίας του εἰς τὸν λογισμὸν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Γίνεται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι αὐτῇ ἡ νοερά προσευ-
χὴ μόνιμος «ἀλάλητος - ἀγιοπνευματικὸς - στεναγμὸς»
(Ρωμ. η' 26).

15. Ἡ προσευχὴ —κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρας—
εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐφημερίων - ποιμένων εἶναι «ἐνθεον
ἔργον». Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Εὐαγγελίου «ἐνδεδυμένοι δύ-
ναμιν ἐξ ὕψους» δύνανται γὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὴν χο-
ρείαν τῶν ἐν Χριστῷ ἀσκουμένων.

16. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος ποῦ πρέπει γὰ περπατοῦν
οἱ κληρικοί. Τὸν περπάτησαν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Ἀσκη-
ταί, ὅλοι οἱ Ἅγιοι, οἱ «διὰ Χριστόν πένητες καὶ ὄντως
πλοῦσιοι» κατὰ τὸν Ἱ. Χρυσόστομον.

17. Ὁ Ποιμὴν γὰ ἔχη πρότυπον τὸν Ἀσκητὴν ποῦ
εἶναι αὐτάρκης καὶ ἐνδεής. Ὁ ἀληθινὰ ἐλεύθερος εἶναι
ὁ Ἀσκητής. Ὁ Ἀσκητισμὸς εἶναι συγκρότησις τοῦ ἀν-
θρώπου καὶ δὴ τοῦ κληρικοῦ.

18. Οἱ ἱερεῖς πρέπει γὰ εἶναι δεμένοι μὲ τὴν φω-
νὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παραδίδοντας τὸν ἑαυτὸν
τους ὅπως ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος «ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ Κ.Η.Ι. Χριστοῦ» (Πράξ. ιε' 26) ἀγόμενοι
ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

19. Ὁ ἐφημέριος ποῦ νοιῶθει ἡλεημένος ἀπὸ τὴν
χάριν τοῦ Θεοῦ εὐρίσκειται ἀγκαλιασμένος καὶ θουτη-
γμένος μὲ τὴν ἀπειρη ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ ποῦ αὐτὴν
τὴν ἀγάπην εὐρίσκει κανεὶς ἐν συνθέσει εἰς τὸν μεγα-
λειωδέστερον ὕμνον τῆς ἀπὸ τὸν Ἀπ. Παῦλον (Ρωμ.
η' 35 ἐξῆς). Μὲ τὴν ἀγάπην αὐτὴν γ' ἀγαπᾷ κι ὁ ποι-

μὴν τοὺς ἐνορίτας του κι αὐτὴ γὰ εἶναι ἡ μοναδική
του καύχησις. Γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἦτο
ἡ ἀγάπη. Τοῦτο παραγγέλλει καὶ ὁ θεὸς Παῦλος εἰς
τοὺς Ἐφεσίους καὶ κατ' ἐπέκτασιν εἰς τοὺς κληρικούς.

«Ἀδελφοί σας παρακαλῶ... γὰ φερθῆτε στὸν ὄτο
σας ἀντάξια μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν τιμητικὴν θέσῃ ποῦ
σας ἔδωκε ὁ Θεός... γὰ σηκώνετε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου
τὰ ἐλαττώματα μὲ ἀγάπῃ καὶ γὰ φροντίζετε μὲ κάθε
τρόπο γὰ ἔχετε μεταξύ σας τὴν ἐνότητα τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος, ὄντας δεμένοι μὲ τὸ σύνδεσμο τῆς εἰρήνης...»
(Ἐφεσ. δ' 1-3).

Ἡ ἐνότητα τῶν πιστῶν τῆς ἐνορίας δὲν εἶναι τε-
χνητή. Ἡ ἐνότητα τῆς ἐνορίας εἶναι ἔκφρασις τῆς ἐνό-
τητος τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶναι μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

20. Ὁ σκοπὸς τῶν χαρισμάτων ποῦ ἐδόθησαν εἰς τὸν
ἱερέα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν (τοῦ ἀποστολικοῦ - τοῦ ποι-
μενικοῦ καὶ τοῦ διδασκαλικοῦ) εἶναι γὰ καταρτίζων-
ται οἱ πιστοὶ δηλ. γὰ προάγονται καὶ γὰ προκόπτουν.
Νὰ γίνεται δηλ. τὸ ἔργον τῆς διακονίας, ποῦ θὰ πῆ
γὰ ὑπάρχῃ ἀγάπῃ καὶ φιλαδελφία μεταξύ τῶν πιστῶν
ὥστε γὰ κτίζεται καὶ γὰ στεργιῶνεται τὸ οἰκοδόμημα
τῆς Ἐκκλησίας ποῦ εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Θεοανθρώπι-
νου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖνο ζωοποιεῖ τὸν ὄρ-
γανισμό καὶ ζωοποιεῖ τὸν θεσμό τῆς ἐνορίας.

Δὲν πρέπει γὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνας
ζωντανὸς οργανισμὸς εἰς μίαν ἀπόλυτον ἐνότητα καὶ
συνεργασία τῶν μελῶν του.

Ἡ ἐνότητα καὶ ἡ συνεργασία δὲν καταρθῶνεται μὲ
τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίπλαστον εὐγένειαν καὶ δῆθεν κα-
λωσύνη τῶν ἐφημερίων, παρὰ μὲ τὴν εἰλικρινῆ διάθε-
σιν τῆς καρδίας καὶ μὲ ἀγάπην εἰς τὰς πράξεις των.
Ἔτσι αἱ σχέσεις μας μὲ τοὺς πιστοὺς δὲν εἶναι ἀπλῶς
κοινωνικὲς ἀλλ' ἐκκλησιαστικὲς. Κοινωνία εἶναι ἡ
Ἐκκλησία, κοινωνία προσώπων, ποῦ τέλειο πρότυπό
τῆς ἔχει τὴν κοινωνία τῶν προσώπων τῆς Ἁγ. Τριάδος.

Ἐν κατακλιεῖδι εἰς τὴν Ἐνορίαν δὲν πρέπει γὰ ὀ-
μιλοῦμε διὰ καθήκοντα τῶν ἐφημερίων καὶ πολὺ
περισσότερον διὰ δικαίωματα, ἀλλὰ δι' ἀγάπῃ ποῦ δὲν
εἶναι λόγος, ἀλλ' ἡ μεγάλη ὀφειλὴ καὶ τὸ ἐκούσιον κι
ἀνεξόφλητο χρέος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μας, καθὼς τὸ
λέγει ὁ Ἀπόστολος:

«μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλή-
λους» (Ρωμ. ιγ' 8).

(Συνεχίζεται)

Προμηθευθῆτε ἐγκαίρως τὸν

ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗ ΤΟΙΧΟΥ

Ἔτους 1986

τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Ἀπευθυνθῆτε: Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήνα

Τηλ. 01/722.8008

Δραγατσανίου 2 - Πλατεία Κλαυθμῶνος

Τηλ. 322.8637

Καπλανῶν 6 καὶ Σίνα, τηλ. 361.6427

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

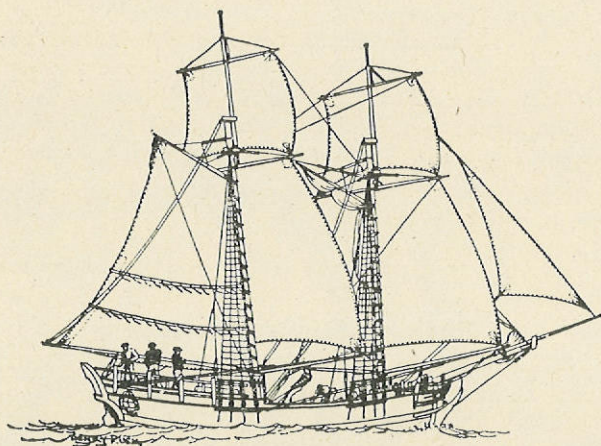
Ταξιδιωτικοί 'Οδηγοί

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Επ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Για νέες αναχωρήσεις

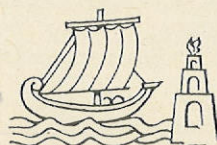
Στό τέλος του καλοκαιριού, στο πέρας της περιόδου των διακοπών, είναι πρόκληση να μιλάς για ταξίδια και να προτείνεις ταξιδιωτικούς οδηγούς. Οι περισσότεροι μόλις που έχουμε τακτοποιήσει τις αποσκευές μας κι έχουμε κάπως ήσυχάσει από τις αγωνίες και τις δυσκολίες των μετακινήσεων. Σ' αυτόν, λοιπόν, τον εφησυχασμό μας ρίχνει κάποιος την ιδέα ενός καινούριου ταξιδιού, σά να μη «τελειώσαν τα ταξίδια», και μείς, σάν τις ψυχές των συντρόφων του Μυθιστορήματος του Γ. Σεφέρη, να γίνουμε

«Ένα με τα κουπιά και τους σκαρμούς
με το σοβαρό πρόσωπο της πλώρης
με τ' αλλάκι του τιμονιού
με το νερό που έσπαζε τη μορφή τους»¹.

Στήν πραγματικότητα, όμως, τα ταξίδια μας δέν τέλειωσαν. Έμεις δέν δέγουμε τα καράδια μας όπως οι παλιοί ναυτικοί την ημέρα του Σταυρού². Με την αρχή του Σεπτεμβρίου έχουμε την αρχή της 'Ινδίκτου, ήτοι του νέου έτους του εκκλησιαστικού και σαλπάρουμε με το καλοτάξιδο σκαρί της 'Εκκλησίας — ή 'Εκκλησία όχι θέβαια χωρίς λόγο συμβολίζεται ως εύπλους

και «νοητή ναύς» — για μακρυνά αλλά και πιο κοντινά ταξίδια. 'Ο ναύλος μας ισχύει για έναν ακριβώς χρόνο, όσο διαρκεί και το ταξίδι, με δικαίωμα ασφαλώς ανανέωσης, αν ο Κυβερνήτης του πλοίου το επιτρέψει³.

Η 'Εκκλησία μας κηρύσσει την έναρξη μιας καινούριας χρονιάς, ανοιχτής κι αυτής στις ευλογίες του Θεού όπως και οι προηγούμενες. Στή διάρκεια ενός χρόνου διαγράφονται πολλές δυνατότητες πορείας. Οι άνθρωποι θά εξακολουθήσουν να πορεύονται στή ζωή τους' να χαράσσουν ένα οδοιπορικό με μικρότερους ή μεγαλύτερους σταθμούς, με μικρότερες ή μεγαλύτερες περιόδους εργασίας, με μικρότερες ή μεγαλύτερες περιόδους ανάπαυλας και γιορτών. 'Ο χρόνος θά σηματοδεύεται από δευτερόλεπτα, λεπτά, ώρες, μέρες, έβδομάδες, μήνες, εποχές.

'Ο άνθρωπος ζώντας όλες αυτές τις εποχές καταλήγει να γίνεται «άνθρωπος για όλες τις εποχές», καλείται να τις θιώσει, να τις δουλέψει, να τις προσευχηθεί. 'Ο χρόνος καλείται επομένως να γίνει «καιρός» κι ο άνθρωπος ν' αναγνωρίσει τα σημεία των καιρών σάν ευκαιρία για τή σωτηρία του. Οι λαογραφικοί κύκλοι του έλληνικού ένιαυτου μπλέκουν με τους εορτολογικούς λειτουργικούς κύκλους του εκκλησιαστικού έτους.

'Η ψυχή αναζητᾶ σηματορῶ και κήρυκα

Έδῶ, όμως είναι που χρειαζόμαστε ικανούς έρμηνευτές, που θά έχουν τήν δυνατότητα να διακρίνουν τὰ σημάδια και να μᾶς τὰ εξηγήσουν ὥστε κι ἔμεις με τή σειρά μᾶς να ἐπιτελέσουμε τήν ἴδια «ἐρμηνευτική» λειτουργία.

Η αναγνώριση θέβαια αυτή δέν γίνεται με τρόπο

σέ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

αυτόματο και αυθόρμητα. Ποιός θα μπορούσε να υποστηρίξει πώς γνωρίζει δλ' αυτά τα μικρά και μεγάλα μυστικά που συμβαίνουν μέσα στο χρόνο; Κι όσα συμβαίνουν μέσα σ' ένα χρόνο δέν τὰ φέρνει ή ώρα. «Καιρός παντί πράγματι». Τὰ συμβαίνοντα και τὰ δρώμενα του ένιαυτου λαμβάνουν χώρα «έν τόπω και καιρῷ». Είναι χρήσιμο νά τὰ γνωρίζουμε και μάλιστα σέ βάθος, για νά δοῦμε πῶς μπορούν νά δέσουν μέ τήν καθημερινή μας ζωή. Έδώ μάς είναι πράγματι απαραίτητη πολλή γνώση, πολλή σύνεση και φρόνηση για νά δέσουν οί «κύκλοι» που γράφονται παράλληλα, ἐπ'άλληλα, υπάλληλα — σέ συνδυασμούς μέ όλες τίς δυνατές «προθέσεις» — και νά μή «ταραχθοῦν».

Ο Καθηγητής και Πρόεδρος τῆς «Ελληνικής Λαογραφικής Ἐταιρείας» Δημήτριος Σ. Λουκάτος, στό προλόγισμα του τελευταίου του διδίου, «Συμπληρωματικά του Χειμῶνα και τῆς Ἀνοιξῆς», ἀποδίδει πολύ ἐπιτυχημένα τήν ἄρθρωση αὐτῶν τῶν κύκλων ὅταν γράφει (σ. 13):

«Οί έορτασμοί τῶν ἡμερῶν και τῶν ἁγίων τῆς Ὀρθοδοξίας μας (ὅπως συνέβαινε και μέ τίς γιορτές τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας), ἦταν για τούς πατέρες μας γεφύρια αἰσιόδοξης πορείας ἀπό τή μιὰ ἐποχή ἢ παραγωγική περίοδο στήν ἄλλη, πολύ στερεότερα ἀπό τούς περιστατικούς και παραγγελλμένους σήμερα (τουριστικά ἢ πολιτικά) έορτασμούς, που μένουν πρόσκαιροι και θεαματικοί, χωρίς «μέθεξη» και ὀργανική παράδοση».

Ὁ σημερινός ἄνθρωπος, παρ' ὅλη τή διάθεση που ἔχει ν' ἀποτινάξει τὰ δεσμά του μέ τήν Παράδοση, είναι φορές που «ἀντικρύζοντας τόν κόσμο κλαίει γοερά κι ἡ ψυχή του ζητᾶ μέ ἀγωνία Σηματορῶ και Κήρυκα»⁴ για νά του ξεδιαλύνει δλ' αὐτά τὰ μυστήρια που τόν περιβάλλουν και τὰ ἐρωτήματα που τόν βασανίζουν.

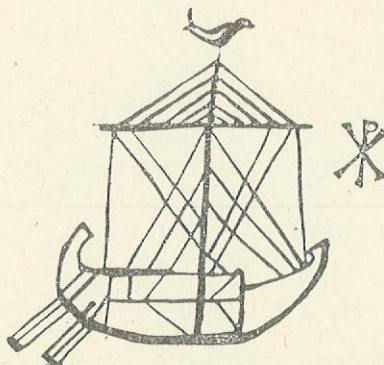
Ἐρωτήματα ὅπως τὰ ἀκόλουθα: Ποιός είναι, πῶς στέκει μέσα στόν σημερινό κόσμο, ποιὰ μπορεῖ νά είναι ἡ σχέση του μέ τή «μέσα - Ἑλλάδα»⁵, μέ τήν Ἑλλάδα που ὅπου και νά ταξιδέψει τόν πληγώνει, κατά τήν ἔκφραση του ποιητῆ⁶.

Ἐμεῖς ὅμως δέν βαρεθήκαμε νά περιμένουμε τὰ καράβια που «δέν μπορούν νά κινήσουν». Ἦδη ἔχουμε ξεκινήσει. Πέρασε ἤδη και ἡ ἡμέρα του Σταυροῦ. Ὑψώθηκε ὁ Σταυρός ὡς ἰστός στό πλοῖο τῆς Ἐκκλησίας τῷ «εὔρος και τῷ μήκος του, οὐρανοῦ ἰσοστάσιον»⁷.

Ποιούς τόπους, ποιὰ καινούρια πρόσωπα θά γνωρίσουμε; Πῶς θά ἀντιμετωπίσουμε τούς Λαιστρυγόνες και τούς Κύκλωπες; Ἐκείνους που θά συναντήσουμε ἀπό ἔξω και τούς ἄλλους που κουβαλοῦμε μέσ στήν ψυχή μας;

(Συνεχίζεται)

Ἀσφαλῆς πλοῦς ἐν Χριστῷ.

1. Π ο ι ἠ μ α τ α, Δ' Ἀργοναῦτες, Ἀθήνα, «Ἰκαρος», 31962, σ. 53. Για τήν εἰκονογράφηση του παρόντος ἄρθρου ἐπιλέξαμε ἀντικείμενα του θαλασσινοῦ βίου, ὅπως φάρια, ἰδιαίτερα τῷ δελφίνι, πλοῖα, φάρους, ἄγκυρες, τὰ ὅποια ἡ χριστιανική παράδοση ἀνύψωσε σέ σύμβολα ἐλπίδας τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Προέρχονται μέ τή σειρά ἀπό: α) ἓνα φυλλάδιο του «Ἑλληνικοῦ Συλλεκτικοῦ Κύκλου», β) τῷ διδίο του Walter Käch, *Bilzeichen der Katakomben* (Symbolik der Bildzeichen), Olten, Walter Verlag, 1965 και γ) τῷ βιβλίο του Edward Syndicus, *La Primitiva arte cristiana*, Roma, Herder, 1962, σ. 11.

2. Ἡ ἡμέρα αὐτή ἦταν ὀρόσημο για νά γυρίσουν στά λιμάνια τους νά ξεχειμωνιάσουν: «Τῷ Σταυροῦ (τῶν Φῶτων) ἀρμένιζε, τῷ Σταυροῦ (14 Σεπτεμβρίου) ὄεσε». Βλ. Δ. Λουκάτου, *Τ ἄ φ θ ι ν ο π ω ρ ι ν ἄ*, σ. 44.

3. Βλ. χαρακτηριστικό σχέδιο ἐπιγραφόμενο «ἡ ναῦς τῆς Ἐκκλησίας» φιλοτεχνημένο ἀπό τόν ζωγράφο Ράλλη Κοφίδη στήν ἔναντι τῆς σελίδος τίτλου σελίδα του Π η θ α λ ῖ ο υ, Ἐκδ. «Ἀστῆρ», Ἀθήνα, 1970 μέ τῷ ἐπεξηγηματικό κείμενο του Ἁγίου Νικοδήμου του Ἀγιορείτου που τῷ συνοδεύει: «Διά τῆς νῆος ταύτης εἰκονίζεται ἡ καθολική του Χριστοῦ Ἐκκλησία...» κ.λπ.

4. Ὀδυσσεά Ἐλύτη, *Τ ὸ ἄ ξ ἰ ὶ ὄ ν ἔ σ τ ι*, Ἡ Γένεσις, Ἀθήνα, «Ἰκαρος», 21961, σ. 13.

5. Ἐννοια που ἀνάπτυξε ὁ Ζήσιμος Λορεντζάτος σέ ἄρθρο του στό περ. «Ἐποχές» τεῦχος 48, Ἀπρίλιος 1967, σ. 311-320: Ὁ Σωκράτης Β. Κουγέας και ἡ μέσα - Ἑλλάδα.

6. Γ. Σεφέρη, *Π ο ι ἠ μ α τ α*, Μέ τόν τρόπον του Γ.Σ., σ. 107-109. Ὁ ἐπόμενος στίχος προέρχεται ἀπό τῷ ἴδιο ποιήμα.

7. Τρίτο (γ') στιχηρό προσόμοιο τῶν Αἰῶν του Ὀρθοῦ τῆς ἑορτῆς.

ΟΙ «ΝΕΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ» ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΒΟΥΛΗ*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἄλλὰ δὲν εἶναι τώρα ἡ πρώτη φορά πού ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας λαμβάνει θέσι στὰ θέματα αὐτά.

Ἦδη τὸ ἔτος 1978, ὅταν παρουσιάσθηκε τὸ πρόβλημα μὲ τὰ λεγόμενα «Παιδιά τοῦ Θεοῦ» (σήμερα: «Ἡ οἰκογένεια τῆς Ἀγάπης»), ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 1562) 18.4.1978 συνοδική ἐγκύκλιος «Περὶ τῆς δραστηριότητος τῆς κινήσεως τῶν αὐτοαποκαλουμένων Παιδιῶν τοῦ Θεοῦ».

Στὴν ἐγκύκλιο αὐτὴ ἀνεφέρετο πὼς ἡ κίνησι «ἀποπροσανατολίζει» τοὺς νέους, ἀκόμη καὶ μαθητὰς Γυμνασίου, καὶ τοὺς θέτει στὴν ὑπηρεσία τῶν σκοτεινῶν τῆς σκοπῶν.

«Τὰ ἐνγλικά ἢ ἐνγλικιούμενα θύματα αὐτῆς ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγκαταλείψουν οἰκογένειαν, σπουδὰς, ἐργασίαν, νὰ παραχωρήσουν ἅπαντα τὰ περιουσιακὰ των στοιχεῖα εἰς τὴν Ὀργάνωσιν καὶ εἰσέλθουν εἰς τὰ κοινὸν αὐτῆς, ἐνθα διὰ συνεχοῦς ἀπασχολήσεως καὶ ἀγγρύπνου παρακολουθήσεως, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ εἰκοσιτετραώρου, ἀφαιρεῖται ἡ ἰκανότης τῆς προσωπικῆς σκέψεως καὶ κρίσεως καὶ καθίστανται ἄδουλα ὄντα, ὑποκείμενα εἰς τὰς ἐντολὰς τῆς Ὀργανώσεως, ὑποτασσόμενα ἀπολύτως εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἡγεσίας, ἥτις δι' ἀλλαγῆς τοῦ ὀνόματός των καὶ τῆς συνεχοῦς μετακινήσεως ἐξαφανίζει τὰ ἴχνη των καὶ ἀφαιρεῖ τελείως τὴν δυνατότητα ἐπικοινωνίας τῶν γονέων μετ' αὐτῶν, συνεπείᾳ δὲ ὅλων αὐτῶν τὰ ἄτομα αὐτὰ καθίστανται τελείως ἀνίκανα νὰ ἐπανενταχθοῦν ὁμαλῶς ἐντὸς τῆς κοινωνίας εἰς περίπτωσιν ἀποχωρήσεώς των ἄνευ καταλλήλου συμπαραστάσεως ἐκ μέρους ἡμῶν».

Ἡ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος ὑπογραμμίζει ἀκόμη πὼς ἡ Ὀργάνωσι αὐτὴ «διὰ χυδαίων λέξεων περιυδρίζει τὴν Ἐκκλησίαν, διδάσκει τὴν ταυτόχρονον πολυγαμίαν, τὸν λεσβιακὸν ἔρωτα, τὴν πορνείαν καὶ τὴν μοιχείαν χάριν τῶν σκοπῶν αὐτῆς» καὶ ὅτι κύρια ἀπασχόλησι τῶν θυμάτων εἶναι «ἡ διὰ παντός τρόπου συλλογὴ χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται εἰς τὴν Ὀργάνωσιν».

Μὲ τὴν ἐγκύκλιο αὐτὴ γίνεται φανερό πὼς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀντελήφθη ἐγκαίρως τὸν κίνδυνον καὶ κάνει παραδεκτὰ τὰ προβλήματα τῶν νέων αἱρέσεων ἄχι ἀπλῶς ὡς προβλήματα θρησκευτικῆς - ἰδεολογικῆς φύ-

σεως, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλες τῆς κοινωνικῆς των προεκτάσεις καὶ τῆς ἀρνητικῆς ἐπιπτώσεις. Μὲ αὐτὴ τῆ θάσι καλοῦνται οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ δώσουν στὰ κοινωνικὰ αὐτὰ προβλήματα τὴν ἀνάλογον προτεραιότητα.

Ἄλλὰ καὶ μὲ ἄλλη ἐγκύκλιο (2284/23.6.83) πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπανῆλθε στὸ θέμα τῶν αἱρέσεων καὶ στὴν ποιμαντικὴν των ἀντιμετώπισι. Σὲ εἰδικὴ παράγραφο ἡ ἐγκύκλιος αὐτὴ ἀνεφέρθη στὶς νέες αἱρέσεις:

«Ἐξ ἄλλου ὁ ἀριθμὸς τῶν μυητικῶν ὀργανώσεων, ἰδουϊστικῆς κυρίως προσελύσεως, αὐξάνει συνεχῶς, ἐνῶ ἡ παραψυχολογία, τὰ μέντιουμ καὶ ἡ μαγεία εὐρίσκονται εἰς μεγάλην ἔξαρσιν. Πολλὰ ἀπὸ τὰς ὀργανώσεις αὐτὰς κρύπτονται κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς “ὑγείας”, “καταστημάτων ὑγιεινῆς διατροφῆς”, τῆς “ἐπιστήμης”, ἢ καὶ τῆς “τεχνικῆς” πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ τὸ ἄγχος κ.ο.κ. Προσέτι πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι ἡ συμμετοχὴ ὀρθοδόξων εἰς τὰς ὀργανώσεις αὐτὰς, καθὼς καὶ εἰς τὰς διαφόρους Σχολὰς Γιόγκα (Σατυανάντασραμ, Ἀνάντα Μάργκα, Ἐνωσις Γιόγκα Ἡλιανθὸς κ.ο.κ.), εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ιδιότητα τοῦ μέλους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Στὴν ἴδια ἐγκύκλιο ὑπεγραμμίζετο ἰδιαιτέρα ἡ ἀναγκαιότης ἀντιμετωπίσεως τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκογενειακῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ἡ δραστηριότης τῶν ἀκραίων κυρίως παραθρησκευτικῶν ὀργανώσεων, καὶ ὑπεδεικνύοντο συγκεκριμένα μέτρα.

Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν πὼς ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μὲ ἐπίσημα κείμενα ἐπισημαίνει τὰ κοινωνικὰ προβλήματα πού δημιουργοῦν οἱ νέες αἱρέσεις καὶ προτρέπει τοὺς ὑπευθύνους ποιμένας τῆς νὰ τὰ ἀντιμετωπίσουν μὲ τὴν ἀνάλογον προτεραιότητα. Ἐπομένως, ὅταν τονίσουμε πὼς τὰ προβλήματα αὐτὰ πρέπει νὰ ἐνταχθοῦν κατὰ προτεραιότητα στὰ προγράμματα χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης τῶν κατὰ τόπους Ἱερῶν Μητροπόλεων, κινήθηκαμε μέσα στὰ πλαίσια τῶν συνοδικῶν αὐτῶν ἀποφάσεων, οἱ ὁποῖες φυσικά, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ποιμαντικῆς φύσεως ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, περιμένουν ὑλοποίησι ἀπὸ μέρους τῶν ὑπευθύνων φορέων καὶ ὑπευθύνων ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, οἱ ὁποῖοι διακονοῦν στὸν τόμῳ τῆς χριστιανικῆς φιλανθρωπίας.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 239 τοῦ ὑπ' ἀρ. 17-18 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΜΙΛΑΕΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Ι. Τὸ ὕψιστο ἀξίωμα τῆς σωκρατικῆς φιλοσοφίας καὶ διαλεκτικῆς ὑπῆρξε ἡ ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας, ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, τὸ ἀναφαίρετο δικαίωμα τῆς συζήτησης.

Ἄλλὰ καὶ μεταγενέστερα, ὁ διάλογος θεωρήθηκε θεμελιώδης ἠθικὸς νόμος ἐπικοινωνίας, ἔρευνας, ὀλοκλήρωσης τῆς προσωπικότητας καὶ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Καθὼς καὶ μοναδικὴ μέθοδος ἀναζήτησης καὶ ἀνεύρεσης τοῦ ζητούμενου, μέσα ἀπὸ τὴ σύγκρουση τῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν διχασμῶν. «Ὁ διάλογος θεωρεῖται, ὄχι ἀπλῶς ὡς μία ἐκ τῶν μορφῶν ἀνθρωπίνης ἐκφράσεως ἀλλ' ὡς θεμελιωδέστατη ὑπαρξιακὴ καὶ ἠθικὴ ἔκφρασις». (Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἐκκλησία καὶ διάλογος).

Ἡ ἀνώτερη ἀνθρώπινη ζωὴ, ὁ πολιτισμὸς τῆς ψυχῆς, ἡ ἠθικὴ ἰσορροπία τοῦ κόσμου μεγαλοῦργησαν, ὅταν στηρίχτηκαν. ὄχι στὸ δόγμα τοῦ μονόλογου, μὰ στὸ «διαλέγεσθαι καὶ ἐξετάζειν». Στὴν ἄρνηση τῆς ἀναντίρρησης ἀποδοχῆς καὶ στὴ διαλογικὴ ἀποκάλυψη τῆς ἐλευθερίας, τῆς πίστεως καὶ τοῦ εἶναι.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο —συνηθέστατα ἀφανῆ καὶ ἐσωτερικὸ— διατυπώθηκαν τὰ βασικὰ αἰτήματα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς καὶ τῆς σκέψης. Ἔτσι ἔλαβαν σάρκα καὶ ὅσα ὁ ἐνδόμυχος θαυμασμός, τὸ πάθος, ἡ ἀγωνία καὶ ἡ προσδοκία τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἔγιναν ἀπὸ θλίψη καὶ μοναξιά, ἐνθουσιασμοὺς ζωῆς, τέχνης, δράσης καὶ ἔξοδος μεταμόρφωσης. Ὑπαρξιακὴ ὁρμὴ καὶ συνείδηση πολυδιάστατη.

Οἱ φιλοσοφικὲς ἐνοράσεις ἔγιναν συστήματα. Οἱ αἰσθητικὲς κρίσεις, μέθοδοι καὶ θέσμινα ἠθικῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀγωνία καὶ ἡ διατύπωση τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ δέους, θρησκείες, πνευματικὰ ρεύματα, εὐταξία καὶ πολιτισμικὴ πραγματικότητα. Ἡ ἔφεση γιὰ γνώσεις («φύσει ὀρέγεται τοῦ εἰδέναι ἀνθρώπος»), ἔγινε προδλημματισμὸς, ἀμφισβήτηση, ἀγρύπνια δημιουργίας!

Μὲ τὸν διάλογο καὶ τὴν χρῆση τῶν ὀλόπλευρων ἀπόψεων καὶ τῶν ποικίλων θέσεων, ὁ ἀνθρώπος ἀντὶ ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, τὸν πλησίασε. Ἄντὶ νὰ καμφθεῖ, ἄρχισε νὰ ψηλαφεῖ καὶ ν' ἀναρριχᾶται. Κατάκτησε τὴν ὑπαρξὴ του καὶ τείνει νὰ κυριέψει τὸν κόσμου!

Ἡ ἐμπιστοσύνη του στὸν λόγο καὶ στὴν καθολικὴ μαρτυρία του, στὶς ἠθικὲς ἀρχές του καὶ στὸ μυστήριό του ἔφεραν τὸν ἄνθρωπο σὲ ὕψιστες κορυφές πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ καὶ τὸν ὀδήγησαν σὲ μιὰ ζωντανὴ παρουσία. Σὲ μιὰ ἀποκαλυπτικὴ καὶ ἐποικοδομητικὴ ἐμπειρία ἐλευθερίας καὶ ἠθικῆς δίωξης.

Ὁ κλασικὸς κόσμος δογματίσει πῶς ἡ ἀλήθεια μόνο μὲ τὸν λόγο κερδίζεται. Καὶ πῶς ὁ δρόμος πρὸς τὴν πνευματικὴν κατάκτηση, πρὸς τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀποδέσμευση τοῦ ἐσωτερικοῦ μας δέοντος, πραγματοποιεῖται μονάχα μὲ τὸ πάθος τῆς περιέργειας, τῆς προτροπῆς, τῆς ἐνθάρρυνσης καὶ τῆς κίνησης. Ὁ φόβος, ἡ ἀγωνία, ἡ νοσταλγία καὶ ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου

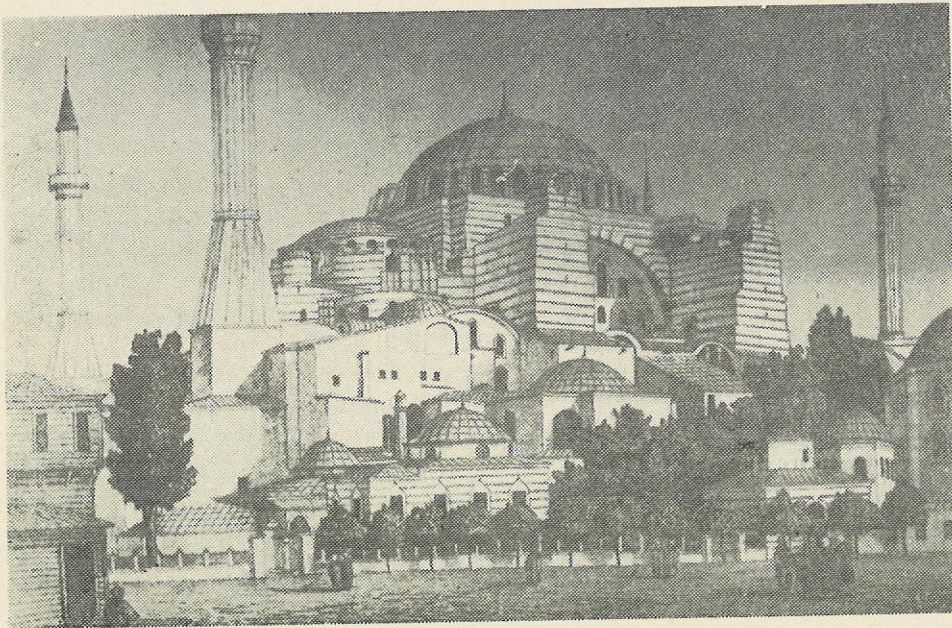
θεμελιώνουν τέχνες, θρησκείες, ἐπιστήμες καὶ συστήματα μὲ τὸν ἐλεύθερο στοχασμό. Μὲ τὴν ἐπικοινωνία τοῦ λόγου. Μὲ τὴν ἀμοιβαία ἀνταλλαγὴ σὲ ὅλους τοὺς χώρους τῆς ζωῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἱστορίας.

«Χρὴ λέγειν τὰ καίρια», θεομοθετεῖ ὁ Αἰσχύλος. Ἐνῶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Σωκράτη ἐρίσκειται, ὄχι στὸ ὅτι κήρυξε ἰδέες, συστήματα ἢ ὑποστήριξε ἕνα ἄλλο τρόπο βίου καὶ συμπεριφορᾶς, μὰ στὸ ὅτι ἔξ ἡ γη σε οὐσιώδη χαρακτηριστικὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Δὲν ἐριμήνεψε, μὰ ἀποκάλυψε μὲ τὸν λόγο τὶς κορυφές τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἄφησε τὴ σκέψη ἐλεύθερη νὰ διεισδύσει μόνη τῆς στὰ ἄδυτα μυστήρια τῆς ζωῆς, τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ὁ Γκαίτε ἔλεγε, πῶς «τὸ διακριτικὸ σημάδι τῶν Ἑλλήνων ἦταν τὸ πάθος, ὄχι γιὰ τὴν ὁμορφιά, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀλήθεια». Καὶ ἀληθινά. Ὁλόκληρη ἡ δύναμη τοῦ λόγου, ὅλοι οἱ μαϊνάνδροι τῆς δοκιμασίας ἐνός ζωντανοῦ καὶ ἀνοδικοῦ διαλόγου, χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὴν κλασικὴ Ἑλλάδα, γι' αὐτὴ τὴν ἔρευνα, τὴν ἀδέσμευτη ἀνακάλυψη τῆς ἔσχατης Ἀλήθειας ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν πίστη. Ποὺ διεκδικεῖ τὴν καταξίωση καὶ τὴν βάση τῆς ζωῆς καὶ μᾶς δίνει τὸν κότινο τῆς νίκης. Γιατὶ βασικά, ἡ θαύτερη ὑπόστασή μας, τὸ ὑπαρξιακό μας εἶναι, δὲν εἶναι ἀπλὰ μιὰ τυφλὴ ὑπακοή ἢ μιὰ στατικὴ ἔκφραση τοῦ ἐγὼ μας, ἀλλὰ μιὰ διαρκὲς σύγκρουση. Μᾶς διαιρεῖ καὶ μᾶς συναρμολογεῖ. Μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐλευθερία καὶ μᾶς πλησιάζει σ' αὐτήν. Μᾶς ὑψώνει στοὺς ἀμετάκλητους ὄρκους μας καὶ μᾶς θυτρίζει ξανά στὴν ἀδράνεια. Μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὶς διεκδικήσεις μας καὶ ἄλλοτε μᾶς ἀποκαλύπτει μπροστὰ στὴ θέωσή μας. Μᾶς λύνει ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ μᾶς ἀλυσσοδέγει πάλι στὰ ταμποῦ καὶ στὶς ὑποδόσκουσες, καταλυτικὲς καταβολές μας. «Ὁ διάλογος, ἀκόμα καὶ ὅταν ὀδηγεῖ σὲ ἀντιλογίες καὶ διαφωνίες, εἶναι καθαρότερος καθρέπτης αὐτογνωσίας καὶ αὐτοσυνειδησίας...» (Εὐάγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἐκκλησία καὶ διάλογος).

Καὶ ὅμως. Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν τραγικὴ καὶ πυρπολούμενη αὐτοκατάλυση καὶ αὐτοσυνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ μας, μὲ τὸν διάλογο καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη μας ὅτι ὁ λόγος μπορεῖ νὰ μᾶς φέρει στὶς ἀπώτερες κορυφές τῶν πνευματικῶν μας αἰτημάτων, ἐκφράζομε, κάθε φορὰ, τὴν ἀλήθεια καὶ ἀνιχνεύομε τὴν οὐσία τῆς ζωῆς καὶ τῶν πραγματιῶν. Κατακτοῦμε τὴν ἐλευθερία καὶ πλησιάζομε καθημερινὰ τὸ Θεό, τὸν κόσμο, τὴν ἴδια μας τὴ φύση καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ σύμπαντος. «Ἡ Ἀποκάλυψις καὶ τὸ σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μονόδρομος καὶ μονόλογος».

(Συνεχίζεται)

ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ
ΣΑΝ ΣΕ ΟΝΕΙΡΟ

Ἡ
Ἁγία - Σοφία
τῶν
ἔθνικῶν
καημῶν *

← Ἡ Ἁγία Σοφία 1875

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΚΑΤΖΗΦΩΤΗ

Μάταια ἔφαγα τὰ χάρια γιὰ ν' ἀναστήσω ἐκεῖνο πού ἦταν ἡ καρδιά τῆς βασιλίδας τῶν πόλεων. Τί νὰ γίνανε οἱ κερκίδες πού χωράγανε κοντὰ 40.000 ἄτομα; Ποῦ πήγανε οἱ στάβλοι, ὅπου θάζανε τὰ ζῶα γιὰ τοὺς ἀγῶνες τῶν μονομάχων; Τόσα ἄλλα κτίσματα πού περιβάλλανε τὸν Ἰππόδρομο, ἐκεῖ πού διαδραματίσθηκαν τόσα κρίσιμα γεγονότα γιὰ τὴ ζωὴ τῆς κραταιᾶς μας Αὐτοκρατορίας... Κάπου πὺρ πέρα ὁ ξεναγὸς ἔδειχνε κάτι ἐρείπια ἀπὸ τὸ Ἱερὸ Παλάτιο. Καμένο Βυζάντιο ἔφυγε ἀπὸ τούτη τὴν εὐλογημένη γῆ, γιὰ νὰ χωθεῖς καὶ κλειδαμπρωθεῖς στὶς ἱστορίες τοῦ Καίμπριτζ ἢ τῆς Ὁξφόρδης. Δὲν περίμενα βέβαια ν' ἀκούσω τὰ βοητὰ τῶν Πράσινων καὶ τῶν Βένετων μήτε τίς ἐπευφημίες τοῦ Αὐτοκράτορα τῶν Ρωμῶν. Ὅταν ὅμως ἔχεις γαλουχηθεῖ μὲ τόσα διαβάσματα μὲ κείνες τίς πολυάριθμες λεπτομέρειες πού παραδίδουν οἱ πηγές γιὰ τὴ Βασιλεύουσα καὶ τὰ ἱδρύματά της, τὰ ψυχία εἶναι ἀδύνατο νὰ χορτάσουν τὴν ἀπληστη βουλμῖα σου.

Κ' ἡ Ἁγία Εἰρήνη θεόκλειστη. Εἶναι, σοῦ λένε, σήμερα χῶρος γιὰ τὴν πραγματοποίηση πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, ἰδίως μουσικῶν συναυλιῶν, λόγω τῆς θαυμάσιας ἀκουστικῆς της. Ἡ Ἁγία Σοφία ἐντούτοις, παρ' ὅλη τὴν πίκρα πού σὲ ποτίζει ἢ ὑποδούλωσέ της, μένει ἀκατάβλητη, ἀγέραστη, νὰ σὲ ἀποζημιώσει πλουσιοπάροχα. Τί κι ἂν τὴ λένε «Μουσεῖο Ἁγία - Σοφίας», τί κι ἂν παραμένουν τὰ σημάδια τῆς λειτουργίας της ὡς τζαμιού, ὁ παμμέγιστος Ναὸς τῆς Ρωμοσύνης, τὸ Παλλάδιο τῆς Ὁρθοδοξίας ὑψώνεται ἀγέρωχο σὲ πείσμα τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνθρώπινων περιστάσεων ὡς κορυφαία κατάκτηση καὶ ὡς ὀριακὴ ἔκφραση τοῦ γένους μας. Σὲ κάποιον τουριστικὸ ὁδηγὸ τους διαβάξω ὅτι τὸ «μπλε τζαμί» παρουσιάζει κομψότητα, πού δὲν ἔχει νὰ δείξει ἡ Ἁγία - Σοφία. Ἴσως νὰ μὴν εἶναι

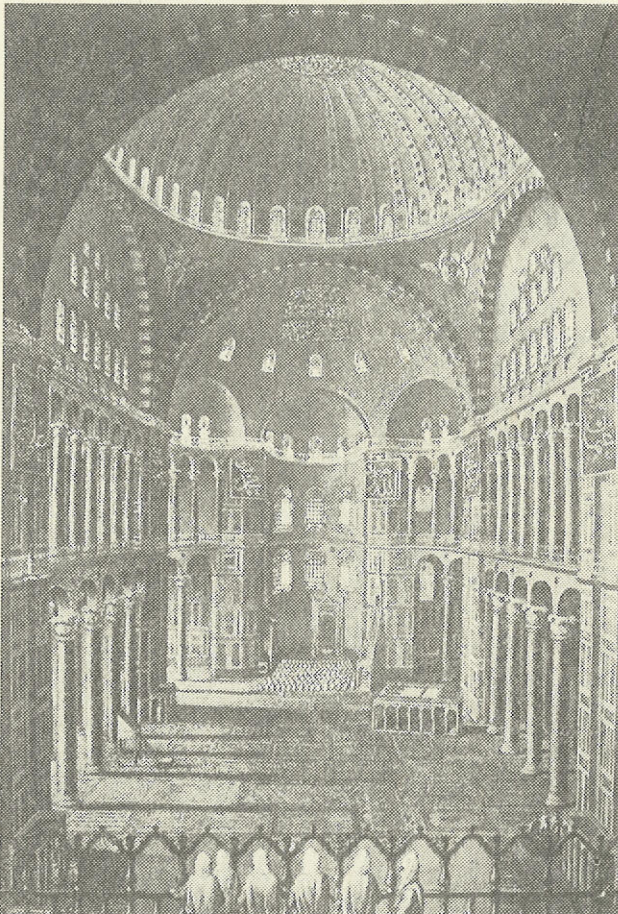
ὑπερβολή, πλὴν ὅμως τὸ «μπλε τζαμί» ὡς νεώτερο κτίσμα ἀξιοποιεῖ τίς μετὰ τὴν Ἁγία - Σοφία ἐξελίξεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μὲ ἀφετηρία πάντοτε, —«μήτρα» καὶ «ἀρχέτυπο»—, τὴν ἐκκλησιά τῶν ἐθνικῶν μας θρύλων καὶ ὀνείρων, ἐνῶ ἡ ἴδια ἡ Ἁγία - Σοφία μὲ τὰ τόσα προσκτίσματα καὶ τὴν ἀλλοίωση τοῦ γύρω καὶ μέσα χώρου, τὸν τραυματισμὸ τοῦ χριστιανικοῦ της χαρακτήρα εἶναι φυσικὸ νὰ θαραίνει, καθὼς τὴν ἀντικρύζεις ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Μὰ ποιὸς τὰ προσέχει αὐτά, ποιὸς δίνει σημασία στὶς φθορὲς τοῦ χρόνου, στὰ ἔργα συντήρησης, στὰ σημάδια ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς βανδαλισμούς; Εἶναι τέτοιο τὸ ρίγος πού νοιώθει κι ὁ πύρ ἀπληροφόρητος Ρωμιός, πού ἐκστασιάζεται, καὶ βλέπει τοὺς γυναικωνίτες, τὸν σολέα, τὰ κλίτη, τὸν κυρίως ναὸ καὶ τὸν νάρθηκα νὰ γειμίζουν βυζαντινοὺς πατρίκιους κι ἀξιωματοῦχοις κάθε λογῆς, σεβαστὲς δέσποινες καὶ δροσερὰ κοριτσόπουλα, σοβαροὺς σπουδαστὲς καὶ πλῆθος ἀπὸ καλογέρους καὶ μονάζουσες. Στὴν πύρ ἐπίσημη θέση στέκει ὁ «πιστὸς βασιλεὺς (τῶν) Ρωμαίων» καὶ δίπλα του ἡ Αὐγούστα, πού κάθε τόσο σταυροκοπιοῦνται καὶ παρακολουθοῦν τὴν ἀκολουθία μὲ κατάνυξη. Κεῖνη τὴν ὥρα ξεχύνεται ἀπὸ τὸ ἱερὸ μιά ἀτέλειωτη πομπὴ ἀπὸ ντυμένους μὲ πολύχρωμα ἄμφια ἱερεῖς, ψάλτες καὶ παπαδάκια πού κρατοῦνε λάβαρα, ἐξαπτέρυγα, σταυροὺς καὶ μανουάλια. Ἀκούγεται ὁ ρυθμικὸς κρότος τῶν καντζιών καὶ μπόλικο μοσχοθυμίαμα εὐωδιάζει τὴν ἀτμόσφαιρα «εἰς ὁμίην εὐωδίας πνευματικῆς». Οἱ ἀμέτρητοι ἱερεῖς περιβάλλον κυκλοτερῶς τὸν χοροστατοῦντα ἀρχιερέα, πού δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη στὸν δεξιὸ θρόνο. Μετὰ τὴν ἐκφώνηση τοῦ πρωτοδιακόνου, ὅλοι μαζί φέλγουν ἀργά, μεγαλόπρεπα τὸ «Φῶς ἱλαρὸν» μὲ τὸ ἀρχαῖο βυζαντινὸ μέλος, ὅπως φέλγεται ἀκόμη σὲ μερικὰ ὀρθόδοξα μονα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 74 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 τεύχους.

στήρια σάν τού Ἁγίου Ἰωάννου τού Θεολόγου στήν Πάτμο.

Δυστυχῶς ὅμως ἀντί γιά τήν περίφημη ψαλμωδία, ἀκούγεται τὸ μουρμουρητὸ τῶν Εὐρωπαίων, Τούρκων καὶ δικῶν μας προσκυνητῶν, πού ἀντηχεῖ στους θόλους τοῦ τεράστιου ναοῦ μὲ τὴ θαυμάσια ἀκουστική. Ἀριστερὰ σὲ ἕνα κίονα δείχνουν μιὰ ὀπή, ὅπου ἂν δά-λει κανεῖς, —σοῦ λένε—, ἕνα δάχτυλο καὶ ἐκφράσει μιὰ ἐπιθυμία του, αὐτὴ πραγματώνεται. Εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι κι ἀνάμεσά τους ἄγαιοι κληρικοὶ μας, πού ἀκολουθοῦν τὴν ὑπόδειξη... Οἱ ἐποχές ἀλλάζουν ὄχι ὅμως κ' οἱ ἀνθρώπινες προσδοκίες.

Ἡ Ἁγία Σοφία ὡς τζαμί (1787)

Σὲ λίγο στὸ κέντρο τοῦ ναοῦ σχηματίζεται ἕνας μικρὸς κύκλος δικῶν μας γύρω ἀπὸ μερικοὺς κληρικοὺς μας πού χάρη σὰ εὐνοϊκὰ μέτρα γιά λόγους τουριστικῶν φορῶν τὰ «ἀντεριά» τους καὶ σοῦ δίνουν τὴν ψευδαίσθησι πὼς εἶναι οἱ ἱερεῖς τοῦ Ναοῦ πού βγήκαν γὰ μᾶς προὑπαντήσουν. Τότε ἕνας ἀρχίζει μουρμουριστὰ νὰ ψιθυρίζει τὸ Τρισάγιο. Τὸν ἀκολουθοῦν κ' οἱ ὑπόλοιποι καὶ οἱ λαϊκοὶ σχηματίζουν γύρω προστατευτικὸ κλοιό. Μνημονεύονται οἱ εὐσεβεῖς βασιλεῖς, οἱ αἰδίοι πατριάρχες, οἱ ἥρωικοὶ ὑπερασπιστὲς τῆς Βασιλεύουσας. Μέσα στὴν Ἁγιά - Σοφιά! Εἶναι κάτι πού κα-

νεῖς οὔτε τὸ φαντάζεται οὔτε τὸ περιμένει. Εἶναι ἡ ἀγέ-ραστη καρδιά τῆς Ρωμοσύνης πού πάλλει ὀλοζώντανη μέσα σ' ὅ,τι πιὸ ἱερό, πιὸ προσφιλέ, πιὸ ἐπιθυμητὸ ἔχει τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι τὸ ἀπίθανο πού γί-νεται πιθανό. Ἡ παράτολμη φαντασία πού κάποτε γί-νεται πραγματικότητα. Τὸ πνεῦμα πού θεριεμένο ἀπὸ τὴ μνήμη τιθασσεύει τὴν ὕλη, διαπερνᾷ τίς νεκρὲς πέ-τρες καὶ τοὺς δίνει ζωὴ, τὴ ζωὴ τῆς αἰωνιότητος.

Μὰ κ' οἱ βυζαντινοὶ βασιλεῖς δὲν ἀπουσιάζουν. Πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ λείπουν; Θὰ τοὺς συναντήσεις γὰ δια-δελώνουν τὴν ταυτότητα τοῦ πάνσεπτου μνημείου στὸν δεξιὸ γυναικωνίτη, ἐκεῖ ἀκριθῶς πού τὰ μέλη τῆς αὐ-λῆς παρακολουθοῦσαν τίς τελετὲς καὶ τίς ἀκολουθίες. Μὲ ἀφθαστὴ τέχνη ἔχουν ἀπαθανάτισθαι στὰ περίτε-χνα ψηφιδωτὰ πού νίκησαν τὸν χρόνο ὁ Κωνσταντῖνος Μονομάχος, ἡ αὐτοκράτειρα Ζωή, ὁ Λέων βος ὁ Σο-φὸς κ' ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη. Λίγο παρακάτω ἡ γνώ-ριμη ἀπὸ τόσες ἀναπαραγωγὲς Δέηση σοῦ ἐπιτρέπει, μαζὶ μὲ τὸν ὑποβλητικὸ διάκοσμο πού σώζεται, νὰ σχη-ματίσεις μιὰ κάποια εἰκόνα τοῦ τί ἦταν ἡ ἐκκλησιά ἐκεῖνη πού ἐπὶ αἰῶνες συγκεντρώνει τοὺς ἐθνικοὺς καη-μούς. Στὴν ἄλλη πλευρά, πάνω ἀπὸ τὰ τόξα τῶν παρα-θύρων μερικοὶ Ἅγιοι ἔχουν λευτερωθεῖ ἀπ' τὸν ἀσδέ-στη, ἐνῶ πολλοὶ ἄλλοι περιμένουν νάρθει ἡ σειρά τους καὶ τὸ στοργικὸ χέρι τῶν Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων νὰ τοὺς φέρει στὸ φῶς. Εἶναι ἀκόμη στὸν νάρθηκα, πάνω ἀπ' τὴ «βασιλεῖο πύλης», τὴν ἐπισημιάτατη εἴσοδο τοῦ κυρίου ναοῦ, ἀπὸ ὅπου περνοῦσε ὁ Αὐτοκράτορας, ἐκεῖνη ἡ χιλιᾶκριδη σύνθεση μὲ τὸν Μεγάλον Κωνσταν-τῖνο καὶ τὸν Ἰουστινιανό, πού προσφέρουν τὴν Πανα-γία ὁ ἕνας τῆ Βασιλεύουσα κι ὁ ἄλλος τὴν Ἁγιά Σο-φία. Κρύβεται ἐδῶ ἡ πιὸ θατιά, ἡ πιὸ οὐσιαστικὴ, ἡ πιὸ εὐγλωττὴ συνάμια ἔκφραση τοῦ βυζαντινοῦ πνεύμα-τος, τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, τοῦ βυζαντινοῦ πολιτι-σμοῦ. Εἶναι καὶ μερικὰ κομμάτια ἀκόμη, ὅμως τὸ ση-μαντικότερο τὸ δλέπεις στὴν κόγχη τοῦ ἱεροῦ. Στεγά-ζει τὴ βασίλισσα τοῦ κόσμου καὶ μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἐνθρονη μὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς. Κι εἶναι θαρρεῖς ἐκεῖ —κι ἂς τὴν ἔχεις ἀντικρύσει σὲ κάθε ὀρθόδοξο ναό, ὁ ἴδιος ὁ θρόνος τῆς.

Κοντὰ στὴν Ἁγιά Σοφία σώζεται καὶ τὸ ὕδραγω-γεῖο τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Πρέπει κάποια στιγμή νὰ ἐγ-καταλείψεις τὸ πάνσεπτο μνημεῖο γιά τὴν ἐπίσκεψή του. Μὰ πῶς νὰ σύρεις τὰ δῆματά σου ἔξω, πῶς νὰ ἀποχωριστεῖς τὸ πιὸ πολυτίμο θυμητάρι τοῦ γένους; Κι ὅταν γίνεῖ ἀναγκαστικὰ αὐτό, ὅσο κι ἂν τὸ ὕδρα-γωγεῖο ἔχει ἀκίνητοποιήσει, ὅπως ἀκριθῶς ἦταν, τὴν πτυχή μιᾶς τόσο μακρινῆς ἐποχῆς, ὁ νοῦς κ' ἡ καρδιά σου μένουν καρφωμένα ἐκεῖ, ἡ χαρμολύπη ἔχει μείνει τώρα μοναχὰ λύπη. Καὶ σιγά - σιγά κατασταλάζει σὲ μνήμη καυτὴ καὶ ὀδυνηρή.

(Στὸ ἐπόμενο, τὸ τέλος)

Γιά ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1-1στ')

Του ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ (†)

«9 και τὸ ἐνεδρον αὐτῆ ἐκάθητο ἐν τῷ ταμιεῖῳ· και εἶπεν αὐτῷ· ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμψών· και διέσπασε τὰς νευράς, ὡς εἶ τις ἀποσπάσει στρέμμα στυπίου ἐν τῷ ὄσφρανθῆναι αὐτὸ πυρός· και οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. 10 Και εἶπε Δαλιδὰ πρὸς Σαμψών· ἰδοὺ ἐπλάνησάς με και ἐλάλησας πρὸς με ψευδῆ· νῦν οὖν ἀνάγγειλόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ».

Τοῦ φωνάζει λοιπὸν ξάφνου, σὰν ἀλαφιασμένη, ὅτι Φιλισταῖοι εἶχαν χιμῆξει μέσα στὸ σπίτι, πρὶν προλάβει νὰ τὸν εἰδοποιήσει ὁ ἄνθρωπος τοῦ παραμόνευε στὸ διπλανὸ δωμάτιο. Ὁ Σαμψὼν τὴν πίστεψε. Και τεντώνοντας μέσα σὲ στιγμῆς τοὺς μυῶνες, σπάζει μ' εὐκολία τὶς χορδές, σὰν νὰ ἦταν στριμμμένο στουπὶ πού τὸ ἄγγιξε ἡ φωτιά.

Τὶ ἀποκαρδίωση γιὰ τὴν πονηρὴ Δαλιδὰ! Ὡστε λοιπὸν τῆς εἶχε πεῖ ψέμματα. Δὲν εἶχε καθόλου διάθεση νὰ τῆς φανερώσει τὸ μυστικὸ του. Τὸ θάρρος πού τὸν πλημμύριζε, ἦταν μεγάλο. Ἀλλὰ τὶς ἐπιτυχίες του, ὡς τώρα, τὶς χρωστοῦσε και στὴν ἐξυπνάδα. Ἡξερε ν' ἀντιπαλαίει μὲ ὄπλο και τὴν κρυφίνοια στοὺς κινδύνους πού τὸν περὶζωναν. Πραγματικά, πῶς νὰ καταστει εὐάλωτος ἓνας γενναῖος μὲ κοφτερὸ μυαλὸ προικισμένος; Πῶς νὰ πιασθεῖ σὲ θανάσιμη παγίδα;

Ἀλλὰ στὴ Δαλιδὰ, δὲν ὑπερισχέει ἡ διάψευση τῶν προσδοκιῶν τῆς. Ἐνα γεγονός ἀπευκαῖτο δὲν σημαίνει ὀριστικὴ ἀδυναμία. Τίποτε τὸ πιὸ φρόνιμο και τὸ πιὸ ἀναγκαῖο γιὰ μιὰν ἀπόπειρα, ἀπὸ τὴν ἐπανάληψή τῆς. Ἐαναρχεῖται λοιπὸν στὸ στόμα τῆς Δαλιδᾶς, μαζί μ' ἓνα φυσικὸ παράπονο, ἡ πρώτη αἴτηση.

«Ἴδοὺ ἐπλάνησας με... Ἐλάλησας πρὸς με ψευδῆ». Ἀλλὰ δὲν σοῦ κακίωνω. Παρὰ τὴν πικρὴ πείρα πού ἀποκόμισα, κάνω τώρα ὅ,τι και πρὶν. Σοῦ ζητῶ μ' ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ πεῖς πῶς θὰ δενόσουν χωρὶς νὰ μπορεῖς νὰ λυθεῖς. «Νῦν οὖν ἀνάγγειλόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ».

Πῶς νὰ μὴ λυγίσει κανεὶς σ' αὐτὴ τὴν τόσο τρυφερή, ἀμνησίκακη και ὑπομονετικὴ ὑπαρξή; Πού, πράγματι, ὁ ἐσωτερικὸς τῆς κόσμος φαίνεται τὸ ἴδιο ἄβροδ με τὴν ἐμφάνισή τῆς. Γιατὶ ν' ἀρνηθεῖς χάρη σὲ πλάσμα πού τὸ τυραννᾷ σχεδὸν παιδιάστικη ἐπιθυμία;

Γιὰ τὸν ἥρωά μας, βέβαια, δὲν εἶναι ἔτσι. Ἐχει κάθε λόγο νὰ μὴν ἀποκαλύψει τὰ ὄρια τῆς δυνάμεις του. Ἡ σκέψη, μέσα του, ἐξακολουθεῖ νὰ λειτουργεῖ μὲ ρεαλισμὸ. Μένει σοβαρή, δίχως χαμόγελα πού θὰ προσιωνίζονταν ὑποχώρησι.

Ἵποκριεῖται ὅτι, εἶναι διαθεσιμὸς νὰ συνεχίσει τὸ παιχνίδι. Γιὰ νὰ δοῦμε τί σὰ συμβεῖ στὸ δεύτερο γύ-

ρο του. Πού ξέρεις; Αὐτὴ τὴ φορά, ἡ καλὴ του μπορεῖ νὰ φανεῖ τυχερή.

«11 Και εἶπε πρὸς αὐτὴν· ἐὰν δεσμεύοντες δῆσωσί με ἐν καλωδίῳ καινοῖς, οἷς οὐκ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἔργον και ἀσθενήσω και ἔσομαι ὡς εἷς ἐκ τῶν ἀνθρώπων. 12 Και ἔλαβε Δαλιδὰ καλώδια καινὰ και ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐτοῖς· και τὰ ἐνεδρα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ταμιεῖου· και εἶπεν· ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμψών· και διέσπασεν αὐτὰ ἀπὸ βραχιόνων αὐτοῦ ὡσεὶ σπαρτίον· 13 Και εἶπε Δαλιδὰ πρὸς Σαμψών· ἰδοὺ ἐπλάνησάς με και ἐλάλησας πρὸς με ψευδῆ· ἀνάγγειλον δὴ μοι ἐν τίνι δεθήσῃ· και εἶπε πρὸς αὐτὴν· ἐὰν ὑφάνης τὰς ἐπτά σειράς τῆς κεφαλῆς μου σὺν τῷ διάσματι και ἐγκρούσης τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον και ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων ἀσθενής».

Και τὴ δεύτερη φορά, τὸ ἴδιο συνέβη. Τῆς ὑποσχέθηκε ὅτι, δένοντάς τον μὲ καινούργια σχοινιά, πού δὲν θὰ εἶχαν καθόλου χρησιμοποιηθεῖ πρὶν, δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀπαλλαγεῖ μόνος του ἀπ' αὐτά. Ὁ ἀποδειχνόταν ἔτσι ὅμοιος μὲ τοὺς κοινὸς θνητοὺς. Ἡ Δαλιδὰ ἀκολούθησε τὴν ὑπόδειξη. Πῆρε τέτοια σχοινιά και τοῦ τύλιξε σφιχτὰ τὸ κορμί. Τώρα, μιὰ μᾶλλον ἀσήμαντη διαφορά, ἔλειπαν ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκεῖνοι πού ἔκαναν καραούλι. Στὸ ξεφώνισμά τῆς ὅτι δῆθεν οἱ ἀλλόφυλοι εἶχαν ξεχυθεῖ σ' αὐτὸ γιὰ νὰ τὸν πιάσουν, πάλι τρόμαξε. Ἡ ἔκανε ὅτι τρόμαξε, κατὰ τὰ συμφωνημένα. Και μὲ μιὰς, τινάζοντας τὰ μπράτσα, ἔσπασε τὰ σχοινιά σὰν ἄχυρο.

Ὡ τὶ καλόβολη, μὲ πόσα περιθώρια ἀνοχῆς, ἦταν ἡ «λεπτοκαμωμένη» ἀπέναντί του! Τὶ ὑπόμονη, ἀλλὰ και τί ἐπίμονη! Τοῦ ἐπανέλαβε γλυκὰ τὸ παράπονό τῆς. Ἀλλὰ και ἐπανῆλθε στὸ αἴτημα. Νά, πάλι, μὲ ξεγέλασες, λέγοντάς μου ψέμματα. Γιατὶ μοῦ συμπεριφέρεσαι ἔτσι, ἀγαπημένε μου; Γιατὶ σοῦ ἀρέσει νὰ μὲ παιδεύεις; Τόσο ἀκριθὴ λοιπὸν εἶναι ἡ χάρη πού θὰ μοῦ κάνεις; Ἐλα, πές μου ἐπὶ τέλους τὴν ἀλήθεια.

Δὲν φαινόταν θυμωμένη. Ἀλλὰ, μένοντας στὰ παρακάλια τῆς, τοῦ φερνόταν σκληρά. Τοῦ ἔδινε νὰ καταλάβει ὅτι μαζί τῆς δὲν θὰ ξέμπλεκε. Αὐτὰ τὰ παρακάλια ἦταν πιὸ δυνατὰ ἀπὸ τὰ δεσμὰ πού ἔσπασε. Ἐνας μονάχα τρόπος ὑπῆρχε νὰ ἐλευθερωθεῖ. Φανερώνοντας τὸ μυστικὸ του.

Μ ι ἄ ἄ λ λ η δ ι ε λ κ υ ν σ τ ῖ δ α .

Αὐτὴ ἡ διεκλυσιτίνδα ἀνάμεσα στοὺς δυὸ κρατιόταν μέχρι στιγμῆς δίχως ὀριστικὴ ἐκβαση. Ἐκεῖνος δὲν ἐνέδινε. Θὰ ἦταν, στ' ἀλήθεια, πολὺ μιὰ πεταλούδα νὰ σύρει πρὸς τὸ μέρος τῆς ἓνα γεράκι. Ἀλλὰ και

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 237 τοῦ ὑπ' ἀρ. 17-18 τεύχους.

άλλο τόσο άπίθανο νά γλιτώσει ή άνδρική ευθύτητα από τὸ γυναικεῖο δόλο.

Μά ή διάθεση τοῦ Σαμφών νά σαρκάζει, μέ τὸν τρόπο του, τή γυναίκα ἐκείνη, δέν ἐξαντλεῖται. Ἐπιμένει πάνω στήν ἐπιμονή της. Πρόθυμα λοιπόν ἀποκρίνεται μέ μιάν ἄλλη ὑπόσχεση στοῦ αἰτήματός της. «Ἄν ὑφάνεις», τῆς λέει, «τίς ἐπτά πλεξίδες τῆς κεφαλῆς μου μέ τὸ στημόνι τοῦ ἀργαλιῦ σου καί τὰ στερεώσεις μ' ἓνα πάσσαλο στόν τοῖχο, ἔγινε αὐτό πού περιμένεις νά δεῖς. Θά εἶμαι τότε σάν τὸν κάθε κοινὸ ἄνθρωπο. Στερημένος τὴν ἐντυπωσιακή μου δύναμη. Οἱ ἐχθροί μου θά μπορούν, στοῦ ἄψε σῆσε, νά μέ πιάσουν καί νά μού κάνουν ὅ,τι θέλουν. Δέν ἔχεις λοιπόν παρὰ νά δοκιμάσεις.

«14 Καί ἐγένετο ἐν τῷ κοιμᾶσθαι αὐτὸν καί ἔλαβε Δαλιδᾶ τὰς ἐπτά σειράς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καί ὕφανε ἐν τῷ διάσματι καί ἔπηξε τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον καί εἶπεν ἄλλόφουλι ἐπὶ σέ, Σαμφών καί ἐξυπνίσθη ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καί ἐξῆρε τὸν πάσσαλον τοῦ ὑφάσματος ἐκ τοῦ τοῖχου».

Καινούργια διάφευση. Οὔτε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δέν ἔμαθε ή Δαλιδᾶ τὴν ἀλήθεια. Ἔμεινε καί πάλι,

γιὰ λίγο, ἄναυδη. Ἀλλά ξαναγύρισε στήν ἀνένδοτη προσπάθειά της.

«15 Καί εἶπε πρὸς Σαμφών Δαλιδᾶ πῶς λέγεις ἠγάπηκά σε καί ή καρδιά σου οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ; Τοῦτο τρίτον ἐπλάνησάς με καί οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ἐν τίνι ή ἰσχὺς σου ή μεγάλη».

Ἐπικαλεῖται τὸν ὑποτιθέμενο ἔρωτά του. Τῆς τὸν δεθαίωνα μέ τρυφερή, περιπαθὴ συμπεριφορά, μέ γλυκά, παράφορα λόγια. Φαίνεται νά τὴν πνίγει ή ἀγανάκτηση. Πῶς, ἔχοντας τόσο θερμὰ αισθήματα, ἔπαιζε μαζί της σάν τή γάτα μέ τὸ ποντίκι;

Ἦταν λοιπόν καί ὁ ἴδιος ὅπως κατηγοροῦνταν ὅτι ἦταν ὁ λαός του ἀπὸ τίς ἱερές γραφές, ἀλλά καί ἀπὸ τὸ δικό της λαό. Πόρνη δέν ἦταν ή Δαλιδᾶ, ἀλλά ή ψυχὴ τοῦ Σαμφών. Ἔνας καί αὐτὸς ἀπὸ ἐκείνους πού «ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν» (πρὸβλ. Ψαλμ. ρε' 39). Γι' αὐτό, καλὰ ἔπαθαν μέ ὅ,τι τοὺς ὄρηκε. «Καί ἐθλιψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροί αὐτῶν καί ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν» (στίχ. 42). Ἡ φυλὴ πού εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἦταν καλύτερη ἀπὸ τοὺς γηγενεῖς. Ἄν καί πιστευόντας σὲ ψεύτικους θεοὺς, ἀκολουθοῦσε κώδικα ἠθικῆς λιγότερο κηλιδωμένο ἀπὸ τὸ δικό τους, τὸν ἀληθινὰ θεόπνευστο.

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 244)

δρόμον πρὸς τὴν ευτυχίαν. Θά ἔλθῃ, διὰ τῆς Θεοτόκου, «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον». Θά φέρῃ τὴν συγχώρησιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Θά χαλαρώσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτίας. Θά ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ καί ἀπὸ τίς συνέπειες τοῦ κακοῦ.

* * *

Χαραυγὴ ἐλευθερίας. «Ἐὰν ὁ υἱὸς (τοῦ Θεοῦ) ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε». Ναι. Αὐτὴ εἶναι ή πραγματικὴ ἐλευθερία. Νά εἶναι ἐλεύθερος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ. Μήπως δέν τὸ βλέπομεν; «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας» (Ἰω. η' 34). Πόσοι ἄνθρωποι, ὑποδουλωμένοι εἰς τὰ πάθη καί τίς ἀδυναμίες τους, αἰσθάνονται δέσμιον καί αἰχμάλωτον τὸν ἑαυτὸν τους. «Θέλω νά κόψω τὰ ἐλαττώματά μου, ἀλλά δέν μπορῶ» λέγουν. Ποῖος δέν ἀντιλαμβάνεται ὅτι αὐτὴ εἶναι ή χειροτέρα δουλεία; Ὅταν σέ ἐξουσιάζουν καί σέ διευθύνουν κακίες καί πάθη, πού εἶναι ή ἐλευθερία σου; Καί ὅταν ὑποδουλώνεσαι καί δέν μπορῆς ν' ἀπαλλαγῆς ἀπὸ ἁμαρτωλές συνήθειες, πῶς μπορεῖς νά θεωρῆσαι ἐλεύθερος;

* * *

Καί ὁμῶς! Ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νά ὑπάρχουν πολλοὶ πού θεωροῦν «σκραδιά» τὴν χριστιανικὴ ἠθικὴ καί

ὀμιλοῦν περὶ «ἐλευθερίας ζωῆς», ἐννοοῦντες τὴν ἀχαλίνοτη ζωὴ. Εἶναι, δυστυχῶς, πολλὰ τὰ παράδοξα τῆς ἐποχῆς μας. Εἰς τὸ σύγχρονον λεξιλόγιον ἔχασαν τὴν ἀληθινὴν τους σημασίαν πολλές λέξεις καί ή ἔννοια τῆς ἐλευθερίας παρεποιήθη καί διεστρεβλώθη. Πολλοὶ κόπτονται... «γιὰ τὴν λευτεριά τοῦ λαοῦ». Ἀλλά πῶς ἐννοοῦν τὴν ἐλευθερίαν; Νά εἶναι ἐλεύθερον τὸ κακόν, ἀκόμη καί τὸ ἔγκλημα ἀσύδοτον. Καί νά ἀπουσιάζῃ κάθε ἄλλη ἐλευθερία (καί αὐτὴ ή θρησκευτικὴ ἐλευθερία), ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει ὅπου τυχόν ὑπάρχουν ἀνελεύθεροι καταστάσεις.

Ἀλλά, διὰ τοὺς εἰλικρινεῖς ὑπερμάχους τῆς ἐλευθερίας, (καί ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς Ἑλληνας, θά ἐλέγομεν), εἶναι ἀσέβεια πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἡρώων τοῦ 21 καί πρὸς τὸ αἷμα πού κατὰ καιροὺς ἐπότισε τὴν χώραν μας μία τοιαύτη κίβδηλοποίησις τῆς ἔννοιᾶς τῆς ἐλευθερίας.

Δέν ἐθυσιάσθησαν οἱ πατέρες καί οἱ ἀδελφοί μας, διὰ νά εἶναι ἐλεύθερον τὸ κακόν, τὸ ἔγκλημα, ή διαφθορά. Αἱ θυσίαι καί τὸ αἷμα τῶν ἀπαιτούν νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ κάθε κακία καί ἠθικὴ ἀδυναμία, γιὰ νά μᾶς «πρέπει λειψτεριά», ὅπως τονίζει ὁ ἐθνικός μας ποιητής.

Ὡς χριστιανοὶ καί ὡς Ἑλληνας, ἀς μὴ λησιμονοῦμεν τὴν ἀλήθειαν πού διακηρύττει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅτι μόνον μέ τὴν ἀποφυγὴν ἀνελευθέρων καταστάσεων καί παθῶν καί ἁμαρτωλῆς ἐν γένει ζωῆς, καί μόνον «ἐὰν ὁ υἱὸς (τοῦ Θεοῦ) ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε».

(Συνεχίζεται)]

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἀθήνα τοῦ Περικλῆ καὶ τοῦ Παύλου.

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ κορυφώθηκαν οἱ ἐκδηλώσεις μετὰ τὴν ἐπωνυμία «Ἀθήνα, πολιτιστικὴ πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης».

Προβλήθηκε μετὰ τρόπο φαντασμαγορικὸ, ἢ οὐσιαστικὴ συμβολὴ τοῦ τόπου στὶς ἐκφάνσεις τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὸ «ἐλληνικὸ θαῦμα», ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὸ «κλειρὸν ἄστυ», κατὰ κύριον λόγον ἀφείλεται στὴ σύζευξη τοῦ κλασσικοῦ ιδεώδους μετὰ τὴ Χριστιανικὴ κοσμοθεωρία καὶ θιοθεωρία. Τὸ μήνυμα τοῦ Ἀπ. Παύλου ἀπὸ τὸν Ἄρειο Πάγο ἐπέδρασε διὰ μέσον τῶν αἰῶνων ἐνισχυτικὰ στὰ φῶτα ποὺ σκόρπισε ἡ πόλις τῆς Παλάδας.

Ὁ ἐμπνευσμένος Ἀπόστολος ποὺ ἔκανε ν' ἀναστατωθεῖ ὁ κόσμος φέροντας τοὺς πλημμυρισμένους ἀπὸ γνώση Ἀθηναίους μπροστὰ στὸ δίλημμα ἢ νὰ ἐπιμένουν στὴν ἀναζήτηση καὶ στὶς εἰκασίες ποὺ τοὺς ὀδηγοῦσε ὁ φιλοσοφικὸς τους λογισμὸς ἢ ν' ἀναγνωρίσουν τὸν ἀληθινὸ Θεό, μετέδωσε τὴν Ἀποκάλυψη βοηθούμενος ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ του μόρφωση, τὴν ἐλληνικὴ παγκόσμια τότε γλῶσσα καὶ τὴν ἐλληνικὴ σκέψη.

Τὸ θαῦμα ποὺ λέγεται Ἀθήνα, αὐτὸ ποὺ ἔδωσε στὸν κόσμο ὅ,τι ἀνώτερο εἶχε νὰ ἐπιδείξει τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα στὴν ἐπιστήμη, στὴν τέχνη, στὴ φιλοσοφία, στὴν πολιτικὴ, ποὺ ἀνέπτυξε τὴν ἰδέα καὶ τὸ νόμο τοῦ μέτρου καὶ τῆς ὁμορφιάς, ἔμελλε νὰ συμπληρωθεῖ μετὰ τὴ θρησκεία τῆς ἀγάπης ποὺ ἔφερε στὴν Εὐρώπῃ ὁ Παῦλος».

Μόλις «παγώσει» τὸ σῶμα...

ΠΟΔΥΣ ὁ λόγος στὶς μέρες μας γιὰ ἓνα θέμα ποὺ ἔχει τὶς ρίζες του στὰ πανάρχαια χρόνια: Τὸ δίλημμα «σαφὴ ἢ καύση»; Πολλὰ λέγονται καὶ γράφονται ἀπαντητικὰ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἐδέσσης κ. Χρυσόστομος μετὰ εἰδικὸ ἄρθρο του στὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» παρουσιάζει, μεταξὺ ἄλλων, τὶς ἐξῆς ἐνδιαφέρουσες ἀπόψεις:

«Ἡ καῦσις μειώνει τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν τιμὴν στὸν νεκρὸ καὶ ἀμβλύνει τὴν πίστιν στὴν ἀνάστασι καὶ στὴ Δευτέρω Παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου. Ἡ καῦσις τοῦ νεκροῦ ἀποτελεῖ ὅποσοδήποτε προᾶξι σκληρῆ καὶ ἀνυχολόγητη. Καταστρέφει καὶ ἐξαφανίζει θάνασσα καὶ ἀπάνθρωπα τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, πράγμα ποὺ προσκορροῦε στὴν ἀνθρώπινη συνείδησι, τραυματίζει τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα καὶ κλονίζει τὴν ἔμφυτη μεταφυσικὴ πίστιν... Ὁ ἐνταφιασμὸς ὅπως τὸν καθιέρωσε ἡ Ἐκκλησία γιὰ

τὰ πιστὰ τέκνα τῆς, καὶ μετὰ τὴ συμμετοχὴ ὄλων τῶν μελῶν τῆς, εἶναι πιὸ ἀνθρώπινος καὶ πιὸ εὐπροσδεκτικὸς ἀπὸ τὴν ψυχολογία καὶ τὴν ἔμφυτη μεταφυσικὴ πίστιν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπενθυμίζων τὴν Ταφὴν καὶ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ κάθε ἀνθρώπου...».

Τὴν ἔκλαψε μετὰ τὸ δικό της... μάτι!

ΣΩΣΤΑ λέγεται πὼς ἡ Ἱστορία πάσχει ἀπὸ.. πρεσβυωπία! Ὅσο περισσότερο ἀπέχουν τὰ γεγονότα, τόσο πιὸ ξεκάθαρα φαίνονται.

Τὸ Μάϊο στὴν Ἱ. Μ. Νικαίας ἔγινε μιὰ συγκινητικὴ ἐκδήλωση. Κάποιο σημεῖο τῆς ἦταν κυριολεκτικὰ συγκλονιστικὸ.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1985 ἡ 17χρονη Ἑλένη Σπανοπούλου ἔπαψε —ἀπὸ ἀτύχημα— νὰ ζεῖ. Λίγο πρὶν ὑποκύψει, πρόσφερε τὰ μάτια καὶ τὰ νεφρὰ τῆς, ἔτσι ὥστε σήμερον τέσσερις συνάνθρωποι, ἔχοντες εὐεργετηθεῖ. Ἡ Ἱ. Μ. Νικαίας —τῆς ὁποίας ἐνεργὸν στέλεχος ὑπῆρξε ἡ ἀείμνηστη— διοργάνωσε σεμνὴ ἐκδήλωση στὴ μνήμῃ τῆς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας οἱ γονεῖς τῆς παρασημοφορήθηκαν ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη κ. Γεώργιο μετὰ τὸ ἀργυροῦν μετάλλιο τῶν Πατέρων τῶν Α' καὶ Ζ' Οἴκου. Συνόδων.

Καὶ τὸ συγκλονιστικὸ: Στὸ Μημόσυνο τῆς Ἑλένης ὑπῆρχε ἀνθρώπος ποὺ τὴν ἔκλαψε μετὰ τὸ δικό της... μάτι!

Ταρσιζιοὶ στὸν 20ὸ αἰῶνα.

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ἔχει γίνεи παρελθόν. Ἀκόμα καὶ ὁ ἀπόηχός του ἔχει ἀπομακρυνθεῖ.

Ἦρθε ἡ ὥρα γιὰ τὸν «πύρινον» ἀπολογισμὸ. Μετὰ πόνο σημειώνουμε ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θερμῆς περιόδου, ποὺ πέρασε, πάνω ἀπὸ 800 πωκαϊῆς μετέβαλαν σὲ βουβὴ στάχτη πάνω ἀπὸ 700.000 στρέμματα.

Καθημερινὰ τὰ δελτία εἰδήσεων μᾶς πληροφοροῦσαν ὅτι ἀπ' ἄκρῃ σ' ἄκρῃ ἡ Ἑλλάδα μας καίγεται... Καθημερινὰ ἡ συνείδησις καὶ ἡ καρδιά μας δοκιμαζόταν μετὰ τὰ θλιβερὰ ἀκούσματα.

Πολλὰ ἦταν τὰ θύματα ποὺ ἐγκλωβισμένα στὶς φλόγες ἄφρασαν τὴν τελευταία τους πνοή. Σ' αὐτοὺς προστίθενται οὐ ν ἄ ν θ ρ ω π ο ι ποὺ ἔγιναν παρανάλωμα τῆς φωτιᾶς ἐπιχειρώντας νὰ βοηθήσουν οὐ ν ἄ ν θ ρ ὠ π ο υ ς.

Ἡ Ὑδρα ἔχει κατὰ τὸ μεγαλειῶδες νὰ μᾶς ἀφηγηθεῖ: Τρεῖς νέοι ἀποπεφρωθήσαν στὴν προσπάθειά τους νὰ σώσουν τὶς εἰκόνες τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἰωάννου. Δὲν πρόλαβαν νὰ θγοῦν ἀπὸ τὸν φλεγόμενον Νᾶο παρὰ τὶς υπερἀνθρώπινες προσπάθειες νὰ γλυτώσουν τὰ ἱερὰ σύμβολα μετὰ τὰ ὁποῖα κἀμιναν μαζί.